

vexilologie

147

ISSN 1211-2615

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

vexilologie

ISSN 1211-2615

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

Michail Vladimirovič Revnivcev – Viktor Anatolijevič Lomancov

VLAJKY A ZNAKY SIBIŘSKÝCH OBLASTÍ RUSKA

Sibiř je nejrozsáhlejším regionem Ruské federace, který kromě čtyř svrchovaných republik (Altaj, Burjatsko, Chakasko a Tuva) zahrnuje i 13 dalších subjektů Ruské federace, o jejichž symbolech píšeme v tomto volném seriálu na stránkách *Vexilologie*. Již jsme pojednali o symbolech Altajského i Krasnojarského kraje, všech čtyř sibiřských autonomních okruhů (Evenkovského, Chantsko-mansijského, Jamalo-něneckého a Tajmyrského), jakož i prvních dvou oblastí, Irkutské a Tjumeňské. (1) V tomto článku se autoři zabývají symboly pěti zbývajících oblastí Sibiře – Tomské, Omské, Novosibirské, Kemerovské a Čitské.

V 1. tisíciletí n.l. se na území Sibiře usídlily turkické kmeny – v oblasti Altaje a Sedmiříčí existoval v 6.-8. stol. Turkský chanát, za Bajkalským jezerem zase vytvořili v 9. stol. svůj silný stát Ujguři a na březích Jeniseje sídlili staří Kirgizové – jedno z kulturně nejvyspělejších a nejrozvinutějších etnik té doby (neplést si však s obyvateli současného Kyrgyzstánu, to je zcela jiný národ). V polovině 13. století se celá Sibiř – s výjimkou nejzazšího severu – stala součástí Čingischánovy říše. Po jejím rozpadu se západní část Sibiře, o níž budeme dnes hlavně hovořit, stala součástí Zlaté hordy, resp. zahrnovala několik chanátů tzv. sibiřských Tatarů, které vznikly na jejích troskách.

Za vlády chána Ibaka navázal v letech 1470-1490 sibiřský chanát zvaný Čimga-Tura podle svého hlavního města vztahy s Moskevským velkoknížectvím. Výsledkem dynastických sporů Šejbanidovců, kteří vládli chanátu na začátku 15. století, kdy se chanát vyčlenil ze Zlaté hordy, s potomky místního rodu Tajbugi, byla r. 1495 vražda šejbanidovského chána Ibaka Tajbuginovcem Mametem. Chán Mamet se postavil do čela svazu tatarských ulusů, který se začal podle jejich hlavního stanu Sibir' (dnešní Kašlyk) nazývat Sibiřským chanátem. Ve snaze opatřit si pomoc Moskvy ve svém boji s nájezdnickými Nogajci, Uzbeky a Kazachy od jihu uznal r. 1555 chán Jediger svou lenní závislost na velkoknížectví. Poté, co r. 1563 uchvátil za pomoci Nogajců v chanátu moc Šejbanidovec Kučum, vystoupil r. 1572 proti Moskvě. Přesto právě v 70. letech byla titulatura ruských carů rozšířena na „panovníka a velekněze všech sibiřských území“ (2) a v souladu s tím i na reverzu Velké státní pečeti v r. 1577 uvedena také „pečeť Sibiře“ – hrotem dolů obrácená střela. (3)

V r. 1582 vydrancoval ruský oddíl kozáků vedený atamanem Jermakem hlavní město Sibiřského chanátu a položil základy jeho podmanění a připojení k moskevskému státu. Stalo se tak r. 1598, kdy přestal chanát existovat. Mezitím bylo r. 1586 na místě bývalé Čimgy-Tury založeno první ruské město na Sibiři Tjumeň a spolu s dalšími nově vzniklými ruskými osadami Tobolskem (1587) na západě a Mangazeou (1601) na východě se stalo výchozím bodem ruské expanze po celé Sibiři. Po přechodu místních Tatarů do ruského poddanství bylo r. 1604 založeno i město Tomsk.

Obr. 1

Obr. 2

Tato města byla součástí Sibiřského carství (4), jehož znak se datuje před r. 1626, kdy byl použit na výzdobě pokrývky trůnu cara Michajla Fjodoroviče (1613-1645) – dva soboli sedící pod stromem. Stejný emblém se objevuje na štítovém znamení z let 1666-1678, které používal jeho syn Alexej Michajlovič (1645-1676); jeho zlatý talířek je však již ozdoben dvěma soboly, sedícími na zadních nohách a držícími střelu hrotem dolů v nohách předních. První oficiální vyobrazení sibiřského znaku je uvedeno v nejstarším ruském erbovníku, známém jako Titulář z r. 1672, - dva soboli stojící na zadních nohách a držící korunu a luk se dvěma zkříženými šípy (obr. 1). (5)

Měštům na Sibiři vládli vojvodové jmenovaní carem, jejichž hlavním úkolem byl výběr *jasaku* – daně v podobě kožek kožešinné zvěře od místního domorodého obyvatelstva. Proto se první ruská města a tzv. „ostrogy“ (hradiska opevněná palisádou) stavěla převážně na řekách v místech, kde žilo velké množství kožešinné zvěře.

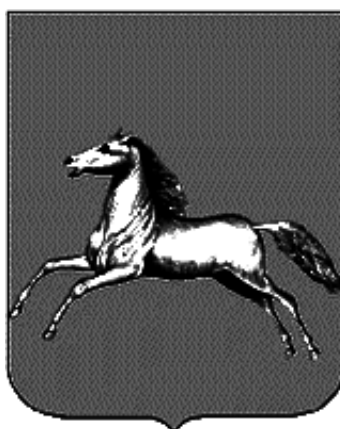
Roku 1708 založil car Petr I. Veliký Sibiřskou gubernii se sídlem v Tobolsku a o dva roky později schválil i její pečeť, obsahující emblémy jejích tří provincií – vjatské, solikamské a tobolské. Nejvýše byl umístěn emblém tobolské provincie – pod korunou stojí na zadních tlapkách dva soboli držící luk a dva zkřížené šípy obrácené hrotem dolů (obr. 2). (6) V r. 1724 byla tobolská provincie rozdělena na tři (tobolskou, jenisejskou a irkutskou), aby tyto byly r. 1764 zreorganizovány ve dvě gubernie – tobolskou a irkutskou. V r. 1782 vznikly na území obou gubernií tři místodržitelství: tobolské, kolyvanské a irkutské.

TOMSKÁ OBLAST

Součástí tobolského místodržitelství byla i tomská oblast, jejíž znak udělila 17. (28.) 3. 1785 carevna Kateřina II. Veliká. Tento znak byl současně i znakem tomského újezdu a města Tomska a nesl v horní části znak tobolský. Ve spodní části – na zeleném poli stříbrného koně na znamení toho, že koně

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5

z této oblasti jsou považováni za nejlepší a zde žijící Tataři pořádají koňské závody (**obr. 3**). (8) Od r. 1796 se začalo tobolské místodržitelství nazývat gubernií, z níž byla r. 1804 vyčleněna gubernie tomská. Pro nově založenou gubernii a její újezdy byly 20.3. (1.4.) 1804 zavedeny nové znaky. Znakem tomské gubernie, tomského újezdu a samotného města Tomska se stal štít, tvořený zeleným polem s vyobrazením bílého (sic!) koně, běžícího vpravo (**obr. 4**). (8)

V r. 1856 provedl vedoucí oddělení znaků Heroldského departmentu vládního Senátu Bernhard Koehne úpravu titulárního erbu Sibiřského carství – jeho štít byl pokryt stříbrnou kožešinou hranostaje, na němž byli pod zlatou klasickou korunou vyobrazeni dva stojící černí soboli, držící červený luk a dva červené zkřížené šípky obrácené hrotem dolů. Na štít byla položena zlatá čapka Monomachova – nejstarší pokrývka hlavy ruských carů (**obr. 5**). (9) O rok později přistoupil Koehne podle carského nařízení k vypracování pravidel pro tvorbu znaků všech gubernií a oblastí Ruska. Dne 5. (17.) 7. 1878 získal znak tomské gubernie z r. 1804 jednotnou úpravu přidáním honosných kusů – imperátorské koruny a věnce ze zlatých dubových listů, propletených světle modrou stuhou Řádu sv. apoštola Ondřeje Prvozvaného – nejvyššího řádu říše. Přitom došlo k nepatrné úpravě kresby figur na znaku (**obr. 6**) (10) a k upřesnění popisu v tom smyslu, že na zeleném štítu [se nachází] stříbrný kůň s červenýma očima a jazykem.

Obr. 6

Můžeme předpokládat, že stříbrný kůň na zeleném štítu tomského znaku představuje historický základ spojení bílé a zelené barvy jako známého symbolu sibiřských „oblastníků“. Krédem těchto sibiřských autonomistů bylo a zůstává vědomí, že Sibiř je ruskou kolónií a že jejich úkolem je proto získat pro ni autonomii až do plné nezávislosti na Rusku. Toto společensko-politické hnutí se zrodilo v 60. letech 19. století a později se soustředilo kolem tomské univerzity, jež byla r. 1888 založena jako vůbec první na Sibíři. Přívrženci sibiřského autonomizmu byli stejně krutě pronásledováni carským Ruskem jako režimem admirála A.V. Kolčaka z let 1918-1920 a nakonec i sovětskou mocí. Renesance této myšlenky nastala až v 80. a 90. letech minulého století v procesu dezintegrace Sovětského svazu.

Obr. 7

V květnu 1925 se tomská gubernie stala součástí obrovského sibiřského kraje, který se skládal z 57 okruhů a jehož střediskem byl Novosibirsk. V červenci 1930 byl tento kraj rozdělen na kraje dva – východosibiřský (středisko Irkutsk) a záposibiřský (středisko Novosibirsk). Dne 28.9.1937 byl dosavadní záposibiřský kraj rozdělen na Altajský kraj a Novosibirskou oblast, z níž byla dne 13.8.1944 vyčleněna i Tomská oblast o rozloze 316,9 tis. km², zahrnující i zvláštní Narymský okruh (305,7 tis. km²), spravovaný až do r. 1954 Národním komisariátem vnitra (NKVD).

Dne 29.5.1997 přijala Státní дума oblasti svým usnesením č. 436 zákon Tomské oblasti „O znaku a vlajce Tomské oblasti“, kterým byla zavedena vlajka, velký a malý znak oblasti. Podle článku 12 tohoto

Obr. 8

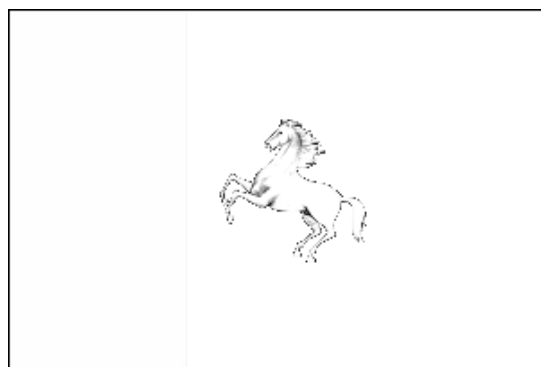
zákona vlajku Tomské oblasti tvoří pravoúhlý list bílé barvy o poměru šířky vlajky k její délce 2:3. Uprostřed listu se nachází znak Tomské oblasti zaujímající 1/3 jeho plochy (**obr. 7**). Je nezbytné připomenout, že na vlajce není použit libovolný, ale velký znak oblasti, který je popsán v článku 3 tohoto zákona: Velký znak Tomské oblasti tvoří francouzský štít o poměru stran 9:8 se zeleným polem; na štítu je vpravo běžící stříbrný kůň s červenými očima a jazykem. Štít je završen imperátorskou korunou a lemován zlatými dubovými listy, svázanými stuhou v barvách vlajky Tomské oblasti (**obr. 8**). Článek 4 zákona stanoví, že na malém znaku chybí snítka s dubovými listy a štít může být zobrazován bez koruny. (11)

Jestliže je v případě oblastního znaku bílozelená stuha, opakující vlajku sibiřských „oblastníků“, skromně nazývána „stuhou v barvách vlajky Tomské oblasti“, pak tomská městská дума otevřeně prohlásila vlajkou města Tomska bílozelený list vlajky z let 1917-1918. Jeho popis obsahuje článek 11 „Nařízení o znaku a vlajce města Tomska“, schváleného 28.1.1999 usnesením tomské městské dумы č. 136: Vlajku Tomska tvoří obdélníkový list, sestávající ze dvou stejných vodorovných pruhů, přičemž horní pruh je bílý, dolní má zelenou barvu, a o poměru šířky vlajky k její délce 2:3. Uprostřed listu je střední znak Tomska, bez stuhy kolem a devízy o velikosti odpovídající 1/9 listu.

Obr. 9

v jehož zeleném poli se nachází stříbrný vzpínající se kůň. Štít je završen zlatou hradební korunou

Obr. 10

s pěti viditelnými stínkami. Devíza ТРУДОМ И ЗНАНИЕМ (Prací a věděním) je napsána stříbrnými písmeny na zlaté stuze (**obr. 9**). ... Přitom je možné používat znak v omezené podobě, tj. bez koruny a devízy nebo jednoho z těchto prvků. Jak už bylo zmíněno, stejné usnesení rovněž stanovilo novou podobu městské vlajky, kterou podle článku 9 tvoří obdélníkový bílozelený list o poměru stran 2:3. Bílý pruh, jehož šířka odpovídá 1/3 listu, je umístěn u heraldicky pravého okraje listu vlajky. Uprostřed vlajky je vyobrazen vpravo skákající stříbrný kůň (**obr. 10**). Vyobrazení obou městských symbolů bylo převzato z příloh č. 1 a 2 daného usnesení. (14)

OMSKÁ OBLAST

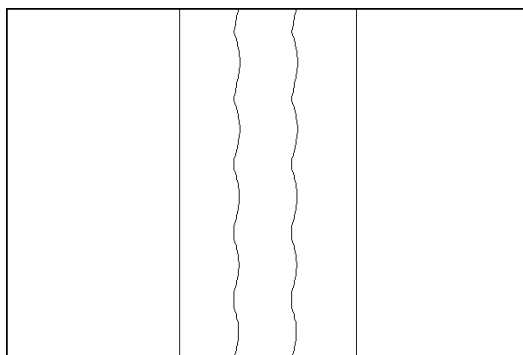
Zatímco zpočátku bylo město Omsk (založen r. 1716 jako pevnost, statut okresního centra získal r. 1762) součástí tobolského místodržitelství (od r. 1804 gubernie), podle územní reformy M.M. Stěpanovského došlo v roce 1822 k vytvoření omské oblasti jako svébytné součásti generální gubernie Západní Sibiř. Třebaže Omsk měl vlastní znak ze 17.3.1785, kdy jej obdržel spolu s ostatními městy tobolského místodržitelství (v horní polovině znak tobolský – viz poznámku (7), v dolní stříbrné pětkrát zalomená část cihlové pevnostní linie) (15), omská oblast získala 18.2.1825 znak zcela nový – *ve štítě červené barvy vyobrazen jezdec v asijském oděvu na bílém koni, skákajícím doleva; jezdec drží v rukách natažený luk se šípem a na zádech má toulec se šípy* (obr. 11). (16)

Tento znak však měl krátké trvání, neboť již 6.4.1838 byla omská oblast zrušena a její středisko bylo znovu začleněno do tobolské gubernie, kde mělo statut okresního města. V letech 1854-1868 byl Omsk střediskem Oblasti sibiřských Kirgizů, která se také chystala přijmout vlastní znak – na červeném štítě dvě zkřížená zlatá kopí, nad nimiž je umístěna zlatá koňská hlava. Ten však zůstal jen ve fázi návrhu a nebyl nikdy oficiálně přijat. Postavení střediska administrativní jednotky Omsk sice znovu ztratil r. 1868, kdy se stal součástí akmolinské oblasti, ale jeho statut byl definitivně povýšen 18.5.1882, kdy se v něm usídlila správa tzv. Stepní generální gubernie, nahrazující dosavadní generální gubernii Západní Sibiř. Když byly v r. 1918 generální gubernie zrušeny, vznikla omská gubernie, která byla 25.5.1925 spolu s altajskou, jenisejskou, irkutskou, novonikolajevskou a tomskou gubernií spojena do tzv. Sibiřského kraje. Ten se však postupně rozpadal – 30.7.1930 na dva kraje, východosibiřský a západosibiřský, z jehož části, jakož i z částí obsko-irtyšské a čeljabinské oblasti, byla 7.12.1934 vytvořena Omská oblast o rozloze 139 700 km². Tyto útvary již byly samozřejmě bez jakýchkoliv heraldických symbolů.

Je známo, že správa oblasti se po pádu sovětského zřízení několikrát snažila uspořádat soutěž na návrh znaku a vlajky oblasti; vždy však bez úspěchu. Podle agenturních zpráv přijalo Zákonodárné shromáždění oblasti 25.10.2002 usnesení č. 209 „O projednání návrhů na znak a vlajku Omské oblasti“ s tím, že za (dočasnou?) vlajku oblasti chtěli poslanci přijmout symbol bývalé sovětské RSFSR. Podle novin „Omskaja Pravda“ (17) byl na zasedání pozitivně přijat návrh Igora Vachitova, Alberta Karimova a Igora Nikitina na červenou vlajku se širokým svislým bílým pruhem uprostřed, v němž je vložen užší vlnitý modrý pruh (obr. 12). Ten má symbolizovat řeku Irtyš, červená barva listu odvahy, statečnost a krásu a bílá čistotu a sníh. Tento návrh pozitivně přijala i Heraldická rada prezidenta RF, přestože doporučila nahradit bílou barvu barvou žlutou, aby použité barvy vlajky odpovídaly barvám budoucího oblastního znaku. Na prvním čtení 29.5.2003 však poslanci Zákonodárného shromáždění k tomuto doporučení nepřihlédli a schválili vlajku v původní podobě tak, jak stanoví oblastní zákon „O znaku a vlajce Omské oblasti“; dne 17.6.2003 byl zákon

Obr. 11

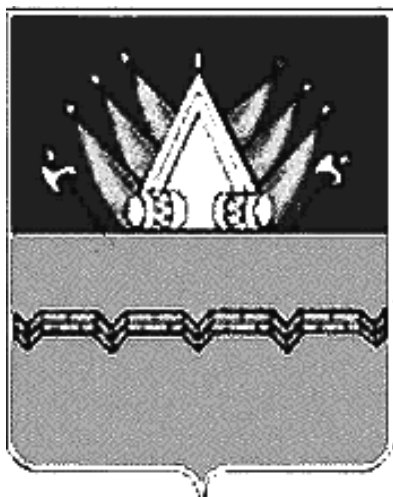
Obr. 12

schválen ve druhém čtení. Podle přílohy č. 2 je základem vlajky Omské oblasti červená barva, která symbolizuje odvahu, statečnost, smělost. Je to barva života, milosrdenství a lásky. Bílá barva je symbolem šlechtnosti, čistoty, spravedlnosti, velkorysosti. Bílá barva současně připomíná klimatické zvláštnosti Sibíře. Vlnitý modrý kůl symbolizuje řeku Irtyš, hlavní vodní cestu Omské oblasti. Modrá barva je současně alegorií krásy, velikosti a laskavosti. (18)

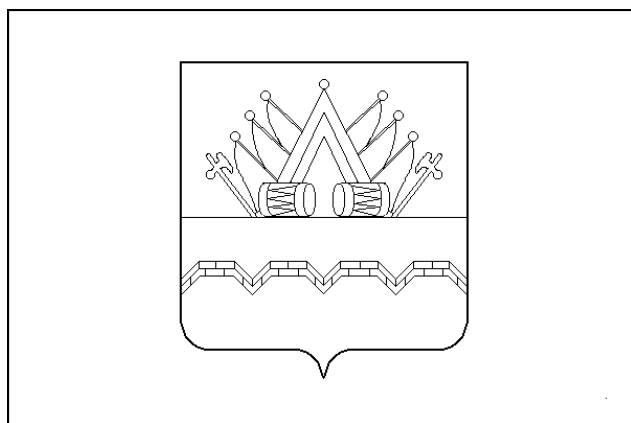

Obr. 13

velikosti a laskavosti. 3) Do středu štítu umístěná červená pevnost s pěti baštami se zlatým oboukem uprostřed představuje obrys omské pevnosti, založené r. 1716, a Tarskou bránu a připomíná, že město je administrativním střediskem oblasti. Červená barva symbolizuje odvahu, smělost, statečnost v boji, je barvou života, milosrdenství a lásky. 4) 32 malých zelených pyramid – po osmi (2,1,2,1,2) v každém poli štítu - odpovídá počtu okresů Omské oblasti a současně představuje rostlinstvo, naleziště ropy a zemního plynu. Zelená barva je symbolem hojnosti, naděje, radosti. 5) Bílá barva štítu je považována za symbol čistoty úmyslů, ušlechtilosti, spravedlnosti, velkorysosti a poukazuje na klimatické zvláštnosti Sibíře – její nekonečné zasněžené prostory. 6) Zlaté dubové ratolesti, svázané [červenou] stuhou řádu sv. Alexandra, a zlatá staroruská carská koruna jsou podle zásad heraldiky součástmi znaků oblastí. Tyto honosné kusy připomínají postavení Omské oblasti jako subjektu Ruské federace. (18)

Obr. 14

Obr. 15

cihlové pevnostní zdi přirozené barvy (obr. 14). K obnovení platnosti historického znaku došlo

oficiálně 20.3.2002, kdy byla městskými orgány schválena i vlajka, kterou tvoří *bílý list s vyobrazením městského znaku uprostřed. Poměr šířky k délce vlajky je 2:3, přičemž šířka znaku odpovídá 2/5 délky listu (obr. 15).* (20)

NOVOSIBIRSKÁ OBLAST

V tomské gubernii bylo v r. 1903 založeno město Novonikolajevsk, které se brzy stalo jedním z administrativních center gubernie, jak svědčí fakt, že v letech 1921-1925 bylo centrem samostatné novonikolajevské gubernie. Žádný oficiální symbol nemělo, i když se o něj patrně již záhy po svém založení pokoušelo. Na razítkách novonikolajevské Městské a obecní správy se totiž v letech 1906-1913 používal emblém tvořený děleným štítem, který v horní polovině nesl znak tomské gubernie (s koněm), zatímco v dolní polovině byla budova s kupolí a sloupořadím, vedle níž bylo latinské písmeno „J“. Tomuto emblému se nikdy nedostalo potvrzení formou uděleného znaku. Naopak, v r. 1915 si městská správa pořídila nové razítko, které neslo už jen znak tomské gubernie.

Když byla 25.5.1925 novonikolajevská gubernie začleněna do tzv. Sibiřského kraje, došlo současně k přejmenování dosavadního Novonikolajevska, který se stal administrativním střediskem tohoto kolosu s 57 nižšími správními jednotkami, na Novosibirsk. Po 30.7.1930, kdy se obří Sibiřský kraj rozpadl na dva, se Novosibirsk stal hlavním městem jednoho z nich, západosibiřského. Dne 27.(28.)9.1937 byla vyčleněním z tohoto kraje vytvořena Novosibirská oblast, jejíž dnešní rozsah 178 200 km² byl ovlivněn vyčleněním Tomské oblasti 13.8.1944.

Třebaže komunistický režim nedovoloval používání monarchistických znaků, v omezené míře umožňoval tvorbu znaků nových. Tak se stalo i v městě Novosibirsku, kde nedostatek heraldické tradice vedl k tomu, že při hledání identity se autoři inspirovali obecnou sibiřskou symbolikou, byť byla oficiálně potlačována. Jak jsme již uvedli, barvy tomského znaku z roku 1785 – bílá a zelená – se staly symboly sibiřských „oblastníků“, usilujících o nezávislost Sibíře na moskevském carovi. Byly poprvé použity ve formě barevných letáků, zvoucích na schůzi mládežnické organizace „Sibiřských vlastenců“ v kadetní škole 21.5.1865 nebo v podobě bílo-zelené šerpy, kterou navlékali členové „Sibiřského krajanstva“ na petěrburské univerzitě při společenských večerech. Oficiální punc jim dala Konference společenských organizací Sibíře, která se pod heslem „Ať žije autonomní Sibír!“ sešla 2.8.1917 na tomské univerzitě a 5. srpna potvrdila následující popis sibiřské vlajky: *Sibiřskou národní vlajku tvoří spojení dvou barev – bílé a zelené. Bílá znamená sibiřské sněhy, zelená sibiřskou tajgu. Svou formou je vlajka obdélníková, kterou úhlopříčka spojující levý horní roh s pravým dolním rozděluje na dvě části, přičemž horní část je zelená, dolní bílá.* (21) Protože zelenobílá kombinace byla spojována s autonomistickými snahami Sibířanů a jejich prozatímními místními orgány v období VŘSR i následující občanské války, byla potlačována jak komunisty, tak kolčakovci, jejichž celoruská vláda sídlila od 18.11.1918 právě v sibiřském Omsku. Svoji obrodu prožil zelenobílý prapor jenom na konci 80. let minulého století, kdy se spolu s bílomodročervenou trikolórou používal jako symbol svobody a demokracie na mítincích protikomunistické opozice v různých městech Sibíře.

Přesto je pozoruhodné, že když 23.12.1970 novosibirský městský sovět schvaloval městský znak navržený V.N. Uzbekem, že - ačkoliv se nejednalo o žádný heraldický návrh (na štítu byla pochodeň obklopená polovinou ozubeného kola, obilním klasem a dvěma orbitami pohybujících se elektronů – vše v duchu obvyklé komunistické emblematicky) - nenamítal nic proti jeho provedení v tradičních sibiřských barvách – stříbrné figury na zeleném štítu! (22) Není proto divu, že ze „separatistické“ symboliky vycházeli i autoři městského znaku, který usnesením č. 1 z 12.1.1993 schválila rada Městského sovětu lidových zástupců. Popis znaku je uveden v Nařízení o znaku a vlajce Novosibirska takto: *Štít je pokosem rozdělen zleva napravo modrým břevnem se stříbrnými vlnami. Štít je dělený úzkým proužkem: v zeleném poli stříbrným, ve stříbrném černým, který probíhá po zlatém mostu uprostřed štítu. Štít je završen zlatou hradební korunou s pěti stínkami. Štítonoši jsou dva černí soboli. Pod štítem jsou překříženy červený luk a černé šípy svázané bílo-modro-červenou stuhou. Zleva, zprava a zespodu je štít lemován trojbarevnou ruskou stuhou, na níž je zlatý nápis НОВОСИБИРСК. Symbolika znaku: bílo-zelená barevná kombinace má na Sibíři dlouholetou historickou tradici; zelená barva – zdraví, přírodní*

bohatství Sibiře, stříbro – čistota úmyslů, sníh, pokrývající město po dlouhé období roku. Modré břevno se stříbrnými vlnami představuje řeku Ob, zatímco tenký černo-stříbrný proužek transsibiřskou železniční magistrálu. V místě, kde proužek prochází břevnem, je stylizovaná kresba mostu přes Ob – stavby, která stála u zrodu i rozvoje města. Počet stínek na koruně určuje statut obce jako města – střediska oblasti. Soboli, luk a šípy byli přejati z historického znaku Sibiře, stuha přebírá barvy státní vlajky Ruska. Autory znaku jsou Grigorij V. Kuželev, Valerij N. Smirnov a Sergej V. Moržakov.

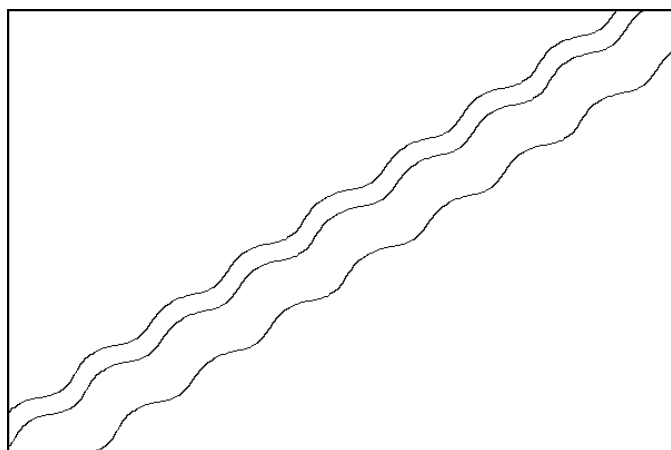
Je známo, že Heraldická rada prezidenta Ruské federace byla proti přijetí znaku v této podobě, zejména se jí nelíbila koruna, stuha a nápis na ní. V r. 2003 byla v radě odsouhlasena nová podoba znaku, s upravenou kresbou hradební koruny, se soboly stojícími na stuze a šípech, přičemž sama stuha je nyní bez nápisu a v barvách vlajky města. Úřední webová stránka starosty města (23) uvádí tento popis znaku: *Štít znaku doplňuje stylizovaná kresba mostu přes Ob. Štít je*

Obr. 16

završen zlatou korunou s pěti stínkami o třech zubech. Štítonoši jsou černí soboli. V podnoží štítu je zvlněná přeložená stuha, jejíž barvy odpovídají vlajce města. Uprostřed podnoží je červený luk položený přes dva černé obrácené šípy. Počet stínek na koruně vyjadřuje statut obce, podtrhujíc, že Novosibirsk je střediskem oblasti. Soboli, luk a šípy byli převzati z historického znaku Sibiře a jsou vyobrazeni v souladu s principy heraldiky (obr. 16). Stejným nařízením z r. 1993 byla zavedena městská vlajka popsána takto: Vlajku města tvoří list diagonálně rozdělený modrým vlnitým břevnem s tenkými bílými okraji na dvě pole. Blíže žerdi je horní zelené pole, protilehlé pole je bílé. Poměr délky listu k jeho šířce je 3: 2 (obr. 17). Symbolika barev vlajky odpovídá symbolice barev znaku, rovněž její autoři jsou stejní.

veřejná soutěž, kterou byly začaty práce na symbolech Novosibirské oblasti. Její výběrová

Obr. 17

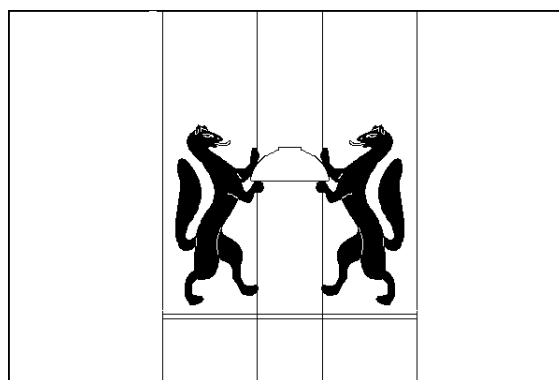
komise obdržela několik návrhů znaku i vlajky. Např. V.N. Kručilin doporučoval zelenobíle čtvrcený štít s prvky městského znaku z r. 1970, E. Carapkinová umístila na barokní zlaté lemovaný a korunovaný štít vyobrazení zoraných polí, přehradní nádrže a železniční dráhy, zatímco bílý racek v horní modré části měl vyjadřovat svobodu a nezávislost. Slunce stylizované do podoby ozubeného kola mělo představovat život i průmysl, zatímco zemědělství symbolizovaly dva klasy na místě štítonošů. Nejpodarenější byl návrh zpracovaný členem svazu architektů Alexejem Jurijevičem Žuravkovem, který

původní verzi novosibirského městského znaku položil na hranostajem potažený větší štít, v jehož zelené patě byly umístěny zlaté symboly zemědělství (dva odvrácené snopy) a obchodu (mezi ně vložená Merkurova hůl). V soutěži sice zvítězily návrhy A.J. Žuravkova, ale poslanci tehdy zákon o symbolech oblasti nepřijali. Všechny návrhy lze najít na webové stránce soutěže. (24) Nejvyšší představitel administrativy oblasti dne 18.10.2002 svým nařízením č. 770 ustavil heraldickou komisi, které uložil zorganizovat veřejnou soutěž na podobu znaku a vlajky oblasti. Tato komise

předložila svá doporučení Novosibirskému oblastnímu sovětu lidových zástupců, který na svém 18. zasedání 29.5.2003 přijal usnesení č. 199-OSD, jímž schválil ve druhém čtení zákon č. N119-OZ „O znaku Novosibirské oblasti“. Ten dne 5.6.2003 podepsal nejvyšší představitel oblasti V.A. Tolokonskij. Podle článku 2 tohoto zákona *znak Novosibirské oblasti tvoří heraldický štít, v jehož stříbrném (bílém) poli je modrý kůl a dva k sobě přivrácení černí soboli s červenými jazyky; předními tlapami drží zlatý bochník se slánkou. Dolní část štítu prochází úzký černý proužek, jehož barva se při průchodu modrým kulem mění na stříbrnou (bílou) (obr. 18).* Autorem znaku je architekt-designér Grigorij V. Kuželev. (25) Jeho návrh se umístil i v paralelně probíhající soutěži na vlajku oblasti. Podle tiskového sdělení novosibirského oblastního sovětu (26), které opatřil M.V. Revnivcev, Kuželevův návrh sestával ze tří svislých pruhů, tmavomodrého, bílého a zeleného, se znakem oblasti uprostřed bílého pruhu. Navazoval tak na Žuravkovův projekt oblastní vlajky z r. 1997, který představoval *list s pěti svislými pruhy různé šíře – uprostřed modrým, po jeho stranách dvěma úzkými bílými a dvěma širokými zelenými pruhy.* Mnozí poslanci, především komunisté, postrádali na vlajce červenou barvu, což bylo záhy napraveno. Dne 10.7.2003 přijal oblastní sovět usnesení č. 132 OSD o schválení zákona č. 132-OZ „O vlajce Novosibirské oblasti“, který podepsal předseda sovětu V.V. Leonov 25.7.2003, kdy zákon nabyl účinnosti. V článku 1 zákon stanoví, že *vlajkou Novosibirské oblasti je obdélníkový list s pěti různě širokými pruhy červené, bílé, modré, bílé a zelené barvy (od žerdi na lícové i rubové straně, resp. zleva napravo, jestliže se vlajka umísťuje v rozvinuté podobě). Mezi červeným a zeleným pruhem jsou vyobrazeni dva černí soboli, držící žlutý bochník se slánkou. Pod nimi prochází bílými a modrým pruhem úzký vodorovný proužek, černý v bílých pruzích a bílý v modrém pruhu. Poměr šířky pruhů je 5:3:2:3:5, poměr šířky k délce vlajky je 2:3. Šířka úzkého proužku je 1/80 šířky vlajky (obr. 19).* (27)

Obr. 18

Obr. 19

KEMEROVSKÁ OBLAST

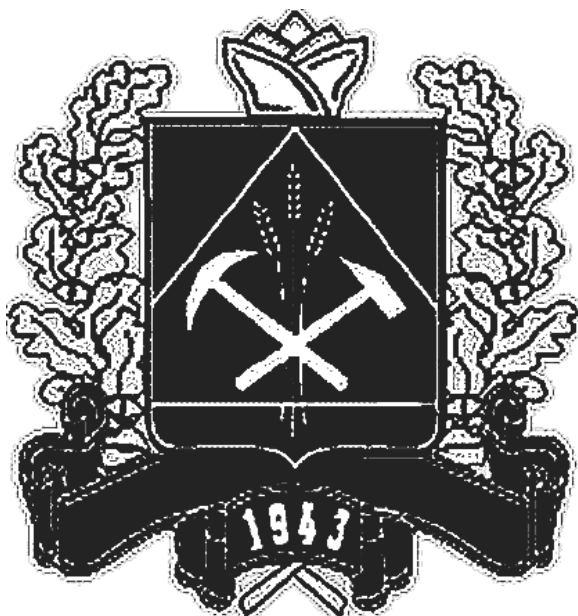
Nejmladší a nejmenší (95 500 km²) z dnes vzpomínaných západosibiřských oblastí byla vytvořena až 26.1.1943 s městem Kemerovo (do r. 1932 Ščeglovsk) jako svým centrem, založeným r. 1918, takže neměla žádnou heraldicko-vexilologickou tradici, které by její orgány mohly využít při tvorbě vlastních symbolů. Za první znak Kemerovské oblasti byl proto nařízením administrativy č. 774-r z 10.10.1994 přijat starý znak kuzněckého újezdu tomské gubernie a samotného města Kuzněcka, udělený mu 12.3.1804. Jeho štít je rozdělen na zelenou horní a zlatou dolní část. V horním je znak tomské gubernie – stříbrný kůň s červenými očima a jazykem, v dolním pak kovářna v přirozených barvách (hnědo-bílá). Štít je doplněn několika honosnými kusy – na něm leží stará carská koruna s bílými perlami a červeným vyloženíem,

Obr. 20

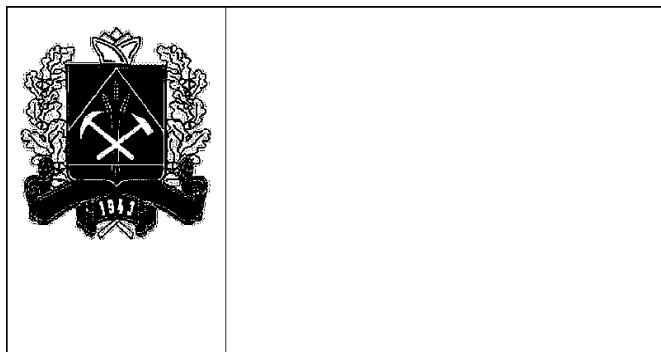
přidrží ho dva černí soboli, převzatí ze starého sibiřského znaku. Pod štítem jsou zkřížené zlaté nástroje - motyka a kladivo - se stříbrnými rukojeťmi. Pod korunou se vine červená alexandrovská stuha, zatímco celý znak je lemován ozdobným rámem „tmavé barvy“, převzatým z jednoho z nejstarších vyobrazení (1690) sibiřského znaku (**obr. 20**). Soboli mají vyjádřit příslušnost oblasti do sibiřského regionu a přírodní bohatství země, kladivo a motyka těžební průmysl Kuzbasu. Také koruna byla převzata ze starého vyobrazení znaku Sibiřského carství z r. 1672. Červená stuha měla podle autorů (J.P. Aljochin, V.V. Bobrov, A.M. Kulemzin, L.F. Kuzněcovová a V.A. Sergijenko) znamenat, že jde o znak oblasti, protože na ruských územních znacích 19. století se alexandrovskou stuhou lemovaly znaky gubernií. (28)

Když však 7.6.2002 vstoupil podpisem gubernátora A.M. Tulejeva v platnost zákon č. 42-OZ „O symbolice Kemerovské oblasti“, tento historizující znak zanikl. Oficiální popis nového znaku, uvedený na příloze k danému zákonu a zveřejněný v internetové verzi novin „Kuzbass“ praví, že *znakem Kemerovské oblasti je francouzský štít, lemovaný dubovými větévkami svázanými stuhou Leninova řádu a završený korunou v podobě stylizované číše. Štít je lemován tenkými proužky černé a zlaté barvy. Spodní část štítu je zelená, přičemž zelená barva symbolizuje zemědělství a přírodní bohatství je také tradiční barvou mládí a naděje. Uprostřed štítu se nachází černý trojúhelník po stranách useknutý a lemovaný tenkým zlatým proužkem, připomínající těžbu černého uhlí. Uvnitř jsou umístěny překřížené nástroje kovářské kladivo a motyka, poukazující na industriální charakter Kemerovské oblasti. Ze zeleného spodního pole vyrůstají tři pšeničné klasy, směřující přes překřížené kladivo a motyku k vrcholu pětiúhelníka; symbolizují důležitost, kterou má pro Kemerovskou oblast zemědělství. Červené trojúhelníky v pravém a levém rohu štítu představují roztavený kov. Štít je lemován vínkem z dubových větévek, který identifikuje statut Kemerovské oblasti jako subjektu Ruské federace, obdařeného právy státní moci. Dolní část vínku je zavinuta do stuhy Leninova řádu, kterým byla oblast vyznamenána dvakrát: r. 1967 a r. 1970; prostřední část stuhy nese letopočet 1943, rok založení Kemerovské oblasti. Mezi dubovými větévkami je nad středem štítu vyobrazena koruna v podobě stylizované plné číše, symbolizující bohatství Kuzbasu (**obr. 21**).*

Obr. 21

zlaté, stejně jako lem červené řádové stuhy a číslice 1943. Citovaný zákon, přijatý usnesením Sovětu lidových zástupců Kemerovské oblasti č. 1501 dne 29.5.2002, v příloze č. 2 uvádí, že

Obr. 22

*vlajku Kemerovské oblasti představuje obdélníkový list červené barvy s modrým pruhem podél žerdi, zaujímajícím jednu třetinu délky. Uprostřed horní části modrého pruhu je umístěn znak Kemerovské oblasti. Poměr šířky vlajky k její délce je 1:2 (**obr. 22**).* (29)

Samo město Kemerovo získalo znak již 30.12.1973, kdy výkonný výbor městského Sovětu zástupců pracujících přijal usnesení č. 389, kterým byl schválen znak navržený Alexandrem Ivanovičem Vypovem – kompozice, sestávající ze stříbrné křivule, poloviny zlatého ozubeného kola a dvou zlatých klasů, dělí štít na

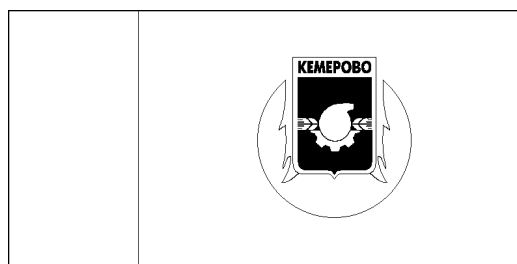
zlaté, stejně jako lem červené řádové stuhy a číslice 1943. Citovaný zákon, přijatý usnesením Sovětu lidových zástupců Kemerovské oblasti č. 1501 dne 29.5.2002, v příloze č. 2 uvádí, že

horní červenou a dolní černou část. Znak je lemován stejně jako křivule úzkým zlatým proužkem.

(30) Tento znak se stal základem i současné právní úpravy. Kemerovský Sovět lidových zástupců schválil na svém 19. zasedání 28.3.1997 usnesení o znaku a vlajce města Kemerova (bez toho, že by tyto symboly popisovalo). K tomu došlo až 29.8.1997, kdy městský Sovět lidových zástupců schválil příslušná nařízení o znaku a vlajce města. V hlavě III nařízení o znaku je tento symbol popsán následovně: *Znak města Kemerovo tvoří heraldický štít francouzského typu, který je rozdělen na dvě pole červené a černé barvy. Uprostřed štítu je stylizovaná chemická křivule překrývající část ozubeného kola a klasů. V horní části štítu je název města KEMEROBO (obr. 23). Stylizovaná křivule a ozubené kolo připomínají chemický a strojírenský průmysl, hlavní odvětví hospodářského rozvoje města. Obilní klasy symbolizují plodnost půdy spojenou s používáním umělých hnojiv, vyráběných v chemických závodech města. Použité barvy mají i jiný význam – červená znamená odvahu, výdrž, vojenskou slávu, krev prolitou za vlast, energii, sílu. Černá představuje černé uhlí, základní bohatství oblasti, jejímž střediskem je Kemerovo. Žlutá barva (zlato) je synonymem bohatství, spravedlnosti, milosrdenství, velkorysosti, trvanlivosti, síly a věrnosti. Nařízení o vlajce města v článku 10 hlavy III ji popisuje jako červený list se svislým modrým pruhem a oboustranným vyobrazením znaku města, který je lemován zelenými větévkami. Poměr šířky k délce vlajky je 1:2 (obr. 24). Použité barvy mají vlastní význam: Červená – výdrž, odvahu, vojenskou slávu, krev, prolitou za vlast, energii, sílu; modrá barva znamená čest, je barvou Bohorodičky, která je patronkou Ruska, nebeských mocností, barvou věrnosti, trvanlivosti, pravdy. Zelená je symbolem naděje, radosti, blahobytu a ekologie.* (31)

Obr. 23

Obr. 24

ČITSKÁ OBLAST

Předchůdcem dnešní Čitské oblasti byla Zabajkalská oblast, vytvořená r. 1851 ze dvou okresů – verchněudinského a něřčinského – vyčleněných z irkutské gubernie a spojených do jednoho administrativního celku, spravovaného z města Čita. Znak byl Zabajkalské oblasti udělen 12.4.1859 (32) v podobě zlatého štítu s palisádou o osmi sloupech červené a zelené barvy, doprovázenou nahoře červenou buvolí hlavou se stříbrnými očima a stříbrným jazykem. Štít je završen starou carskou korunou a obklopen zlatými dubovými listy, převázanými alexandrovskou stuhou (obr. 25). Tento znak je mimořádným jevem v ruské heraldice, bohužel heraldiky nezaslouženě opomíjeným. Je

Obr. 25

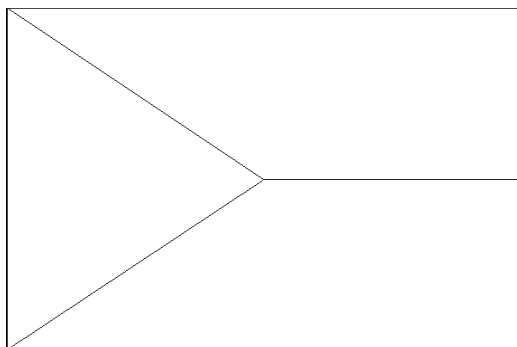
Obr. 26

totiž prvním oficiálně uděleným územním znakem, vytvořeným podle nových pravidel, která v polovině 19. století stanovil státní herald Bernhard Koehne.

Symboliku tohoto znaku může přiblížit zachovalé znakové privilegium ke znaku Čity, který 26.4.1913 (33) městu udělil car Mikuláš II. Nejprve však jeho popis – *na zlatém poli palisáda o osmi sloupech červené a zelené barvy, doprovázená nahoře červenou buvolí hlavou se stříbrnými očima a jazykem. Štít je završen zlatou hradební korunou o třech stínkách a obklopen dvěma zlatými klasy, svázanými alexandrovskou stuhou (obr. 26)*. Tento znak byl 30.8.1994 rozhodnutím hlavy administrativy města č. 1364 potvrzen jako současný městský znak Čity, a to ve výtvarném provedení, jaké mu dal V.I. Kuleš. (34) V nařízení o městském znaku Čity se k popisu znaku říká, že *odpovídá doslovnému textu dekretu o znaku oblastního města Čity, schválenému carem Mikulášem II. 26.4.1913. Znak tvoří heraldický štít a je přesnou kopií štítu znaku schváleného roku 1859 pro Zabajkalskou oblast. ... Buvolí hlava označuje tradiční chov skotu, kterým se zabývá obyvatelstvo oblasti, stříbrné oči a jazyk připomínají existenci daurských stříbrných dolů, zlaté pole štítu pak místní těžbu a zpracování zlata. Osm sloupů palisády představuje jednak stavební dovednost, jednak 8 vojenských pevností – „ostrogů“ (hradisek opevněných palisádou) v době obsazování oblasti ruskými expedicemi – selenginskou, barguzinskou, undinskou, jeravninskou, telebinskou, irgenskou a albazinskou [osmou pevnost zákon nespécifikuje, snad se má na mysli čitská - pozn. V.A.L.], jež byly současně administrativními jednotkami oblasti. Dvě barvy palisády připomínají barvy hraničních sloupů i skutečnost, že oblast hraničí s Mongolskem a Čínou*. Dále nařízení o znaku města popisuje honosné kusy městského znaku a pravidla jeho použití.

Obr. 27

Obr. 28

Čitská oblast byla poprvé vytvořena na začátku 30. let minulého století, ale r. 1934 byla začleněna do východosibiřského kraje, spravovaného z Irkutsku. Spojením částí tohoto kraje (od r. 1936 oblasti) a Dálněvýchodního kraje vznikla 26.9.1937 Čitská oblast RSFSR v dnešním rozsahu 431 500 km². Své vlastní symboly neměla až do r. 1995, kdy místní дума schválila 23.11.1995 (a opakovaně 21.12.1995) zákon č. 24-340 o znaku a vlajce Čitské oblasti; dne 22.12.1995 jej podepsal předseda dumy V.E. Višňakov a zákon nabyl účinnosti. (35) Znak oblasti tvoří červený vlevo letící orel na zlatém poli, který má stříbrné oči, zobák, jazyk a pařáty, rozprostřená křídla a ve spárech drží červený luk obrácený těživou dolů a červený šíp se stříbrným hrotem a opeřením. Ve spodní části štítu je historický znak Zabajkalské oblasti (ve zlatém poli je nahoře červená buvolí hlava se stříbrnými očima a jazykem, dole palisáda ze čtyř červených a čtyř zelených kůlů), lemovaný červenou (alexandrovskou) stuhou (obr. 27). Ústředním prvkem znaku je orel, který byl převzat ze státní pečeti „Sibiřské země daurských ostrogů“ z r. 1692 a je rovněž znakem mnoha starých sibiřských měst (Jakutska, Něrčinska aj.). Letící orel symbolizuje hrdinská pokolení průkopníků, kteří obsazovali tuto zemi, stavěli v ní města a osady, budovali transsibiřskou magistrálu, hlídali a bránili hranice vlasti.

Zákon č. 24-340 Čitské oblasti současně určil podobu oblastní vlajky, kterou tvoří dva vodorovné pruhy – zelený nad červeným – mezi které je od žerdi vsunut žlutý rovnostranný trojúhelník. Poměr šířky vlajky k její délce je 2:3 (obr. 28). Kompozice

vlajky je zkratkou hlavního prvku znaku Čity i Zabajkalské oblasti – palisády. Podle úředního popisu představuje spojení červené a zelené barvy barevné označení hraničních sloupů, žlutá barva je barvou zabajkalského kozáctva, které od dávných časů brání východní hranici Ruska. Současně s tím mají barvy vlajky i jiný význam – žlutá připomíná nekonečnou step, zelená tajgu a bohatství místní fauny a flóry, červená pak energetický potenciál uložený v hlubinách země. Autory znaku i vlajky jsou V.I. Kuleš a L.V. Kuleš. (36) Oba symboly Čitské oblasti jsou evidovány ve Státním heraldickém registru Ruské federace pod reg.č. 184 (znak) a 185 (vlajka). (37)

Jak již bylo řečeno, samo město Čita má znak z r. 1994, jehož popis jsme už výše citovali. Výklad jeho symboliky v článku 2, hlavy II (Popis znaku) rozhodnutí č. 1364 pokračuje: *Zlatá hradební koruna je symbolem oblastního centra, zlaté klasy svědčí o tom, že se obyvatelé oblasti věnují zemědělství a rudá stuha andrejevského vojenského řádu dokládá skutečnost, že v městě sídlí orgány vojenského velení. Čl. 3 Při tvorbě znaku se používají dvě heraldické barvy (tinkтуры) – červená a zelená a dva kovy – zlato a stříbro. Červená barva symbolizuje odvahu, hrdinství, nebojácnost, zatímco zelená představuje naději, radost, blahobyť. Zlato je symbolem bohatství a spravedlnosti, stříbro symbolem dobra a nezávislosti.* Městskou vlajku dosud Čita nepřijala.

Literatura a poznámky:

- (1) Informace o sibiřských subjektech Ruské federace jsme dosud přinesli v těchto číslech *Vexilologie*: Altajský kraj (č. 128, s. 2403-2405), Krasnojarský kraj (č. 128, s. 2405-2408), Evenkovský AO (č. 104, s. 1985-1986), Chantsko-mansijský AO (č. 102, s. 1954), Jamalóněecký AO (č. 128, s. 2409-2412), Tajmyrský AO (č. 120, s. 2248-2249; č. 128, s. 2416), Irkutská oblast (č. 112, s. 2107-2108) a Tjumeňská oblast (č. 102, s. 1952-1953).
- (2) Lebeděv Vladimir, *Děržavnyj orel Rossii*, Moskva 1995, s. 120.
- (3) Soboleva, N.A., *Rossijskaja gorodskaja i oblastnaja geraldika XVIII-XIX věkov*, Moskva 1981, s. 17, 202, vyobr. na s. 226.
- (4) Od 20. let 17. století byl do titulu ruských carů (od r. 1721 imperátorů) vložen i titul „car sibiřský“, který se zachoval až do r. 1917 (Lebeděv, op. cit., s. 121-130).
- (5) Soboleva, op. cit., s. 202-203. Xeroxovou kopii znaku z knihy *Portrety, gerby i pečati Bolšoj Gossudarstvennoj knigi 1672 goda*, Sankt-Petěrburg 1903, autoru laskavě poskytl J.M. Kurasov.
- (6) Soboleva, op. cit., s. 235. Heraldickou podobu sibiřskému emblému poprvé vtiskl r. 1722 první ruský heraldik, herold a piemontský hrabě Francisco de Santi, který titulární emblémy z Tituláře umístil na heraldické štíty francouzského typu a pevně stanovil jejich figury a barvy. Spolu s erby velkoknížectví kyjevského, vladimírského a novgorodského a kazaňského a astrachaňského carství byl i znak Sibiřského carství umístěn na křídla dvouhlavého orla a zůstal tam až do r. 1917 (tamtéž, s. 43).
- (7) Tobolským znakem se zde rozumí znak tobolského místodržitelství, tobolské oblasti a v ní i města Tobolska a jeho újezdu s vyobrazením *zlaté pyramidy v modrém štítu s vojenským znakem, prapory, bubny a halapartnami*. (8)
- (8) *Gerby gorodov, gubernij, oblastěj i posadov Rossijskoj Imperii, vněsennyje v Polnoje Sobranije zakonov s 1649 po 1900 god*, Reprint díla z r. 1900 sestaveného P.P. von Vinklerem, Moskva 1990 (dále jen „Vinkler“), s. 153.
- (9) Artamonov, V.A., Soboleva, N.A. *Simvolj Rossiii*, Moskva 1993, s. 57-61. Za cennou xerokopii vyobrazení sibiřského znaku z velkého státního znaku k r. 1856 autor děkuje J.M. Kurasovovi.
- (10) Vinkler, op. cit, s. 192.
- (11) Kopii autentických textů zákona a usnesení dумы s barevným vyobrazením vlajky a znaků M.V. Revnivcevovi poskytnul vedoucí správy Státní dумы Tomské oblasti S.D. Kuzněčov svým dopisem č. 4-1-556 ze 14.6.2000.
- (12) Sirin je mytologickým rajským ptákem-dívkou ruského bájesloví a jedním z tradičních výtvarných námětů ruského umění. Je stvořením s hlavou a hrudí ženy a tělem, křídly a nohama ptáka, jehož vzhled se odvinul od tradované podoby starořeckých Sirén. Slétnuv z ráje na zemi,

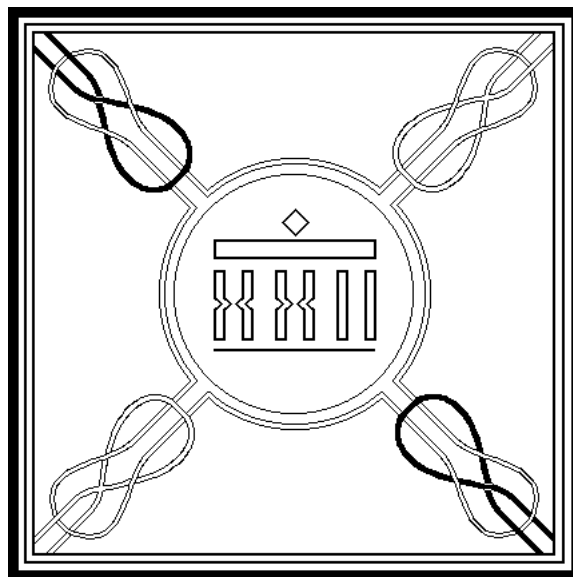
- očarovává Sirin podle ruských básní lidí svým zpěvem. (Encyklopedie Mify narodov mira, díl 2, Moskva 1992, s. 438.)
- (13) Text usnesení Tomské městské dumy a nařízení o městském znaku a vlajce byl převzat z databanky ASDG na stránce www.trecom.tomsk.ru.
- (14) Využity údaje z webové stránky <http://www.asdg.ru/asdghtml> podle upozornění M.V. Revnivceva.
- (15) Využity podklady z článku P. Revo, Gerby gorodov Tobolskoj gubernii v časopise *Nauka i žizň* č. 6, 1978.
- (16) Informace V. Markova z St. Petěrburgu podle publikace Vinkler.
- (17) <http://www.omsknews.ru/> z 25.10.2002.
- (18) Odkaz P. Grosse na portál „Omskaja gubernija“ <http://www.omskportal.ru/> .
- (19) <http://omsk.ru/>
- (20) Stěpannikov, I.S., Gerby i flagi subjektov Rossijskoj Federacii, Moskva 2003, s. 72.
- (21) Šilovskij, M., Dva sobolja děržavnych, magazín *Rodina* č. 5, Moskva 2000, s. 24.
- (22) Košelev, A., Geraldika Novosibirskoj oblasti, *Gerbověđ* č. 23 (11/1997).
- (23) <http://www.novo-sibirsk.ru/index/page/5>
- (24) http://sunsite.nstu.nsk.su/nsk/ii/region/gerb/01/main_t2.htm
- (25) Vyobrazení znaku zaslal V.A. Lomancovovi vedoucí informačně-metodického oddělení aparátu Novosibirského oblastního sovětu lidových zástupců V.I. Siněenko v příloze dopisu ze 4.6.2003. Autor současně využil webové stránky novin *Večernij Novosibirsk* ze 17.5.2003 <http://old.vn.ru/030517/0517-21-16.html>
- (26) <http://sovet.nso.ru/PRESS-CENTRE/>
- (27) Informace poskytnul M.V. Revnivcevi vedoucí informačně-metodického oddělení aparátu Novosibirského oblastního sovětu lidových zástupců V.I. Siněenko (svn@sovet.nso.ru) z 29.10.2003.
- (28) J.P. Aljochin, Gerb Kemerovskoj oblasti, časopis *Gerbověđ* č. 19 (7/1997), barevné vyobrazení je uvedeno na webové stránce <http://geraldika.ru/>.
- (29) Zákon č. 42-OZ byl publikován v novinách *Kuzbass* č. 100 dne 11.6.2002. Jeho text je k dispozici na webové stránce *Ekonomika i žizň Kuzbassa* společnosti „Mega“ (<http://mega.kemerovo.su/>).
- (30) Soboleva, N.A., Gerby gorodov Rossii, Moskva, Profizdat, 1998, s. 220.
- (31) Využity materiály právnícké databáze <http://www.trecom.tomsk.ru/>, zatímco vyobrazení znaku bylo převzato z webové stránky <http://kuzbass60.ru/>.
- (32) Polnoje sobranie zakonov Rossijskoj imperii (dále jen „PSZ“) č. 34358.
- (33) Využity materiály stati O. Revo Gerby gorodov Irkutskoj gubernii i Dalněgo Vostoka v časopise *Nauka i žizň* č. 4, 1983 a text PSZ č. 39264, vyobrazení bylo převzato z webové stránky <http://www.old.chita.ru/>.
- (34) Využity materiály stati I.S. Smetannikova Rossija vozražđajetsja gerbami v časopise *Gerbověđ* č. 5-6 (1-2, 1994), vyobrazení znaku bylo převzato z webové stránky <http://www.old.chita.ru/>. Rozhodnutí vlastně revokovalo nařízení č. 124 rady čitského Městského sovětu lidových zástupců z 29.4.1993, které zřejmě omylem obnovilo platnost znaku z r. 1859, tedy vlastně znaku oblasti, a přisoudilo ho městu.
- (35) Dne 26.6.1996 schválila дума zákon č. 92-ZČO o provedení změn a dodatků k Zákonu o znaku a vlajce oblasti, který poněkud zpřesnil popis znaku Čitské oblasti.
- (36) Vyobrazení znaku a vlajky bylo převzato z webové stránky Čitské oblastní administrativy (<http://www.adm.chita.ru/>), jakož byl i využit text jí poskytnutého výtisku zákona o znaku a vlajce.
- (37) Smetannikov, op.cit, s. 92.

Z podkladů na webových stránkách www.vexillographia.ru a www.heraldicum.ru zpracoval a z ruštiny přeložil J. Martykán. Úvod a část týkající se Tomské oblasti doplnil M.V. Revnivcev.

The history of symbols belonging to five Siberian regions of Russia is summarized in this article by leading Russian vexillologists. The oldest arms are those of the Tomsk governorate from 1804 (Fig. 4) showing a white horse courant over a green shield. According to the arms privilege, a horse should remind the fact that horses from that region were considered for the best ones and that Tatars living here were performing horse races. Since 1865, the colours of those arms – white and green – have been considered for traditional Siberian; white stands for Siberian snows while green for taiga woods. The Greater arms of the Tomsk region are displayed on its white flag (Fig. 7). Red field of the former Soviet flag of the Russian Federation influenced the regional flag of Omsk (Fig. 12); it has to symbolize courage, bravery, life, mercy, and love. White colour of a broad vertical stripe in the centre recalls nobleness, purity, justice, and tolerance, while a wavy blue pale symbolizes the river of Irtysh – the main watercourse of the Omsk region. The arms of the Omsk region (Fig. 13) unite both spiritual virtues and historical and geographical particularities of this region. Traditional Siberian symbolism was applied when the arms (Fig. 18) and the flag (Fig. 19) of the Novosibirsk region had been adopted in 2003. While an inspiration of the former by the arms of the Siberian tsardom from the 17th century (Fig. 1) is evident, red colour was added to the originally green-white vertically striped flag on request of many deputies, mainly communists. A blue pale symbolizes the river of Ob while a narrow black-white stripe stands for Trans-Siberian railway. Old-fashioned Soviet-like appearance of Kemerovo regional symbols (Fig. 21, Fig. 22) reflects lack of heraldic tradition of this region (f. 1943) and its centre (f. 1918). Their meaning refers to local coal mining and metallurgical industries, to agriculture and natural riches, respectively. Chita inherited the arms from the Trans-Baykal region granted in 1859 (Fig. 25) – the buffalo head refers to traditional breeding of cattle, the metals used are to recall local mining and processing of gold and silver, and eight posts of the palisade represent fortresses “ostrogs” built in the Empire’s borders. When the regional arms (Fig. 27) and flag (Fig. 28) were adopted in 1995, the former was completed with a flying eagle – derived from the seal of the Siberian country of the Daurian ostrogs from 1692 – and the latter was modelled as a stylized symbol of the main element of the arms – a palisade.

ZPRÁVA Z 22. MEZINÁRODNÍHO VEXILOLOGICKÉHO KONGRESU V BERLÍNĚ

Po čtyřech letech se největší světové setkání vexilologů – mezinárodní vexilologický kongres – vrátilo na evropský kontinent. Pod názvem *FlagBerlin 2007* se kongres konal v hlavním městě Německa Berlíně ve dnech 6. – 10. srpna 2007. Byl to již 14. kongres pořádaný v Evropě, a nepočítaje v to 8. ICV v roce 1979 ve Vídni (kam se ostatně v tu dobu bylo pro české vexilology velmi obtížné dostat), také kongres uspořádaný dosud nejbliže naší vlasti. I když se kongres konal takřka za humny a ani kongresový poplatek nebyl oproti předešlým kongresům příliš vysoký, z České republiky se jej zúčastnili pouze čtyři osoby: Aleš Brožek, Petr Exner, Josef Hubka a předseda České vexilologické společnosti Jaroslav Martykán (1). Spolupořadatelem kongresu byla Německá vexilologická společnost (DGF) a Německé historické muzeum (DHM), v jehož budově na třídě Unter den Linden se rovněž celý kongres konal. Vlajku kongresu navrhl německý vexilolog Jens Pattke. Zvítězil ve dvoukolové mezinárodní soutěži mezi 125 návrhy. Vlajku

tvoří bílý čtvercový list s úzkým lemováním v německých barvách. Uprostřed je umístěno logo kongresu - v modrém kruhovém poli žlutá římská číslice XXII v podobě Brandenburské brány. Pole je olemováno žlutou šňůrou vyvázanou na diagonálách do vexilologických uzlů, na kosmé diagonále v kombinaci s černou a na šikmé s červenou šňůrou.

Čtvercový tvar listu je odvozen z tradičních pruských historických standart, bílá barva symbolizuje mírovou koexistenci národů světa. Barvy logo jsou barvami FIAV.

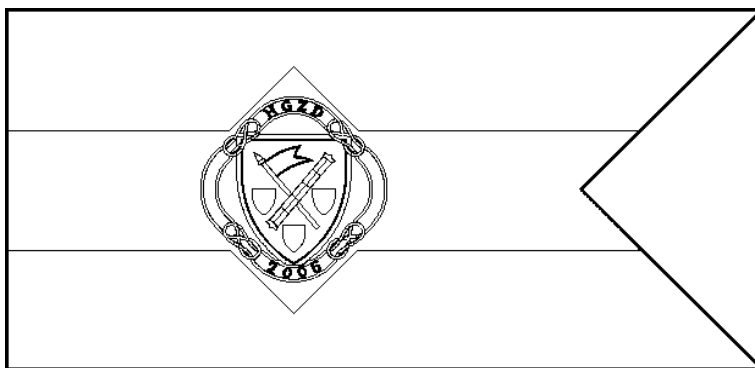
Kongres započal již dne 5.8. 2007 v horkém letním odpoledni v hale Německého historického muzea registrací účastníků a následnou recepcí v atriu téže budovy, jíž se zúčastnila většina účastníků, a na níž byli přítomní vexilologové a jejich doprovody oficiálně přivítání organizátory kongresu. Po slavnostním přípitku přešla recepce plynule do neformálního setkání účastníků, na němž již docházelo k prvním výměnám vexilologických zkušeností a materiálů. Zřejmě i z tohoto důvodu na následně plánované večerní neformální setkání v *Dom Aquarée* v hotelu SAS Radisson téměř nikdo nedorazil, a tak se čeští účastníci spolu s jedinými zástupci Polska – Alfredem Znamierowskim s chotí - po zbytek dne věnovali prohlídce centra hostitelského města.

Účast byla poměrně velká. Celkem se sjezdu zúčastnilo 135 osob (včetně osob doprovázejících) z 28 zemí. Nejpočetnější zastoupení měli podle předpokladu účastníci z Německa (39 osob), následováni účastníky z USA (14 osob) a Španělska (12 osob). Zklamáním pro mnohé přítomné bylo, že na kongres nakonec nedorazil žádný z pěti ohlášených účastníků z Ruska.

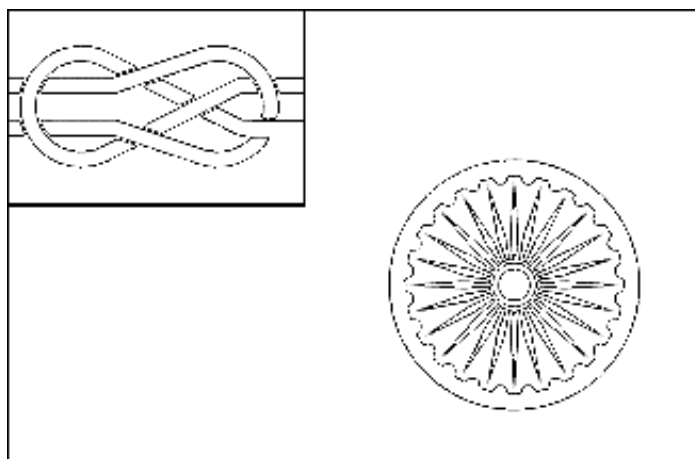
Slavnostní zahájení kongresu se konalo v kinosále *Zeughauskino* v budově DHM v pondělí 6.8. 2007. V téměř zaplněném sále vyzdobeném vlajkami všech zúčastněných vexilologických organizací po stranách sálu, státní vlajkou Německa a vlajkami Evropské unie, Německé vexilologické společnosti a 22. ICV na pódiu, zazněla nejprve německá státní hymna a po té hymna FIAV „*Marcia Vexillum*“. Následovala uvítačí řeč federálního ministra vnitra SRN dr. Wolfganga Schäubleho, přečtená jeho zmocněncem, projev předsedy Německé vexilologické společnosti dr. Andrese Herzfelda a náměstka generálního ředitele DHM dr. Dietera Vorstehera. Po té již oficiálně zahájil kongres svým vystoupením prezident FIAV Michel Lupant. Program slavnostního zahájení pokračoval v atriu DHM slavnostním defilé účastníků s vlajkami jejich společností a společným fotografováním. Jako poslední bod slavnostního zahájení následovala prohlídka expozice DHM pod názvem „*Die Farben der Geschichte – Fahnen und Flaggen*“ (Barvy dějin – prapory a vlajky), kde si mohli účastníci prohlédnout ukázky a originály mnoha praporů a vlajek se vztahem k německé historii z rozsáhlé sbírky DHM. Odpoledne již bylo zcela věnováno přednáškám a večer se někteří účastníci (včetně všech přítomných českých vexilologů) zúčastnili „nepovinného“ setkání členů a příznivců elektronické webové komunity FOTW (*Flags of the World*) v bistru hotelu Alexander Plaza.

Následující den byl téměř celý věnován přednáškám, přestávky mezi jednotlivými bloky přednášek byly vyplněny improvizovaným vexilologickým „bazarem“, kde účastníci kongresu nejen prodávali, nakupovali či vyměňovali snad vše co souvisí s vlajkami a prapory, ale navazovali i nová přátelství a spolupráci bez ohledu na své jazykové schopnosti. Po odpoledním bloku přednášek následovalo 20. zasedání Valného shromáždění FIAV. Konalo se za účasti delegátů a zmocněnců 40 členských organizací rovněž v budově Německého historického muzea; deset členů své zástupce nevyslalo a Flag Design Center A. Znamierowského téhož dne ukončil své členství ve FIAV. Po schválení zápisu z minulého valného shromáždění a zpráv funkcionářů vzalo zasedání na vědomí informaci, že 15.5.2006 vedení FIAV potvrdilo konání 23. mezinárodního kongresu v japonské Jokohamě ve dnech 12.-17.7. 2009, jakož i samo rozhodlo o tom, že 24. kongres v r. 2011 proběhne ve Washingtonu, D.C. (USA). Delegáti dále posoudili žádost britského Vexilologického klubu, Chorvatské heraldické a vexilologické společnosti a Indické vexilologické společnosti o přijetí do FIAV. Dvě posledně jmenované společnosti byly na zasedání zastoupeny svými delegáty a přijaty za 51. a 52. člena FIAV.

Chorvatská heraldická a vexilologická společnost, HGZD (Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo, Croatian Heraldic and Vexillologic Association) byla založena 4. května 2006 v Záhřebu a jejím předsedou je Željko Heimer. Vlajku HGZD tvoří tři vodorovné pruhy, červený, bílý a modrý. List s vlaštovčím ocasem s cípy dlouhými jednu čtvrtinu délky listu má v jedné třetině délky listu kosmo položené bílé čtvercové pole s emblémem HGZD. Poměr šířky k délce listu je 1:2.

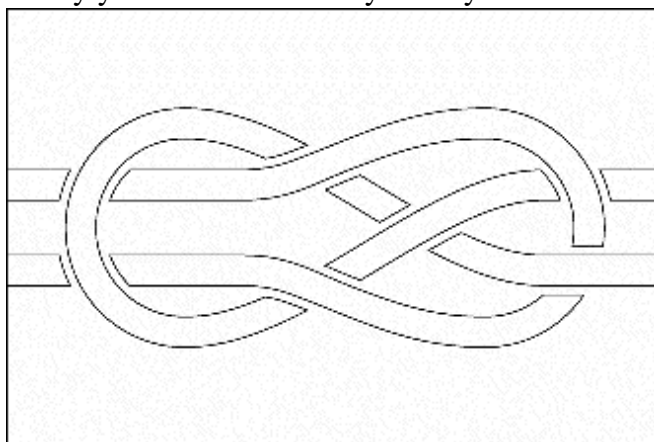

Znak HGZD symbolizuje svými prvky heraldiku i vexilologii, a to každou ve třech vrstvách: štít je sám o sobě přímým heraldickým symbolem, tři střední štítky jsou mezinárodním znakem pro heraldické bádání a heroldská hůl je symbolem autority heraldiky; praporec vztyčený na žerdi je symbolem vexilologie, vexilologické uzly jsou mezinárodním označením vexilologických studií a umístění praporce do štítu je vyjádřením důležitosti vexilologického symbolu jako takového. Výběr hlavních znakových barev – červené, bílé a modré – navazuje na národní barvy, heroldská hůl je červeno-stříbrně šachována na připomínku chorvatského heraldického dědictví, zatímco tvar praporce připomíná první chorvatskou trikolóru použitou bánem Jelačićem r. 1848, která byla rovněž v podobě vlaštovčího ocasu.

Indická vexilologická společnost, IVA (Indian Vexillological Association) byla založena 14. listopadu 2002 v městě Khammam v indickém státě Adhrapraděš. Předsedou je Kambampati Sandžíva Ráo. Vlajku IVA tvoří žlutý list s vlajkou FIAV v modrém kantonu a modrým Ašókovým kolem života (Dharma Čakra) ve vlající polovině listu u dolního a vlajcího okraje listu. Poměr šířky k délce listu je 2:3.

O organizaci 25. kongresu projevíli kromě nás zájem i Nizozemci a nově přijatí Indové; rozhodnutí padne za dva roky. Po delší diskusi byly následně schváleny změny ve stanovách, týkající se případu uvolnění všech funkcionářů v době mezi kongresy, označení laureátů a příznivců FIAV a zavedení ceny pro nejlepší přednášku na kongresu. V rámci změny stanov FIAV došlo k upřesnění vzhledu vlajky federace. V článku 24, odst. a je vlajka popsána takto: „Na modrém listu od žerďového okraje k vlajcímu dvě žluté šňůry zformované do tvaru proložených smyček.“. Odstíny barev jsou definovány pomocí vzorníku Pantone. Modrá PMS U293 a žlutá PMS U123.

Na konec jednání byli Michel Lupant, Charles Spain a Graham Bartram znovu zvoleni prezidentem, generálním tajemníkem a generálním tajemníkem pro kongresy FIAV.

Závěr druhého dne obstarala organizovaná procházka historickým centrem Berlína po třídě Unter den Linden k Braniborské bráně a večere s neodmyslitelným pivem v typické berlínské

restauraci „*Alt-Berliner Wirtshaus*“, která však kapacitně nestačila, a tak se část účastníků odebrala prožít nádherný letní večer po svém.

Středa byla tradičně věnována celodennímu autobusovému zájezdu, v rámci letošního kongresu to byl výlet za památkami do Postupimi, někteří však dali přednost důkladné prohlídce památek Berlína a při této příležitosti mohli rovněž obdivovat německou důslednost ve vyvěšování vlajek a praporů v této metropoli.

Čtvrteční program byl zcela ve znamení přednášek a vexilologického „bazaru“, na němž čeští vexilologové prezentovali jak publikace ČVS, tak své vlastní a byli trvale středem zájmu.

Poslední den, v pátek 10.8. 2007, se přednášelo již pouze dopoledne a po obědě se v *Zeughauskinu* konalo slavnostní zakončení. Hymnu SRN a FIAV tentokrát zahrál živý orchestr v historických uniformách (mj. disponující vlastním praporem).

I když možnost setkání se s kolegy i prohlídka muzeí a jejich vexilologických exponátů patří klákladlům kongresu, hlavním přínosem jsou především poznatky získané poslechem odborných přednášek. Mnozí vystupující si totiž načasují zpracování výsledků svého bádání těsně před začátek kongresu, aby se účastníci kongresu mohli stát jejich prvními kritiky. Počet vystoupení na berlínském kongresu byl nezvykle vysoký – kolem 40. Organizátoři si sice vyměnili právo odmítnout některé příspěvky, ale nakonec je asi nevyužili. A tak vedle velmi kvalitních přednášek (J. Majewski, G. Mattern, A. Rabbow) zazněla i některá, jejichž úroveň byla diskutabilní (D. Lin, M. J. Sastre y Arribas, G. Vehres). Přesto vystoupení čínského vexilologa D. Lina, který nyní žije v Británii, alespoň pobavilo. Hovořil totiž o kritériích, která si stanovil pro dobrou vlajku (symetričnost, stejně široké pruhy, absence nepravidelných figur) a podle nichž by uspělo jen několik státních vlajek (českou diskvalifikoval klín u žerdi). Tematicky převládaly přednášky věnované německé vexilogii, a to nejen proto, že většina přednášejících byla z Německa, resp. z německy mluvících zemí, ale protože někteří přednášející na počest pořadatelské země zaměřili obsah přednášky tímto směrem. To byl případ P. Vagnata, který hovořil o historii vlajek Sárska, či T. Burtona, jenž se orientoval na symboly německé komunity, která od r. 1838 osídlovala jižní Austrálii. Platilo to i o obou českých vexilologech. J. Martykán obrátil pozornost na významného německého orientalistu dr. Michaela Meineckeho, který se zabýval mamlúckou heraldikou, jež stála u počátků současné nefigurativní islámské vexilogie. A. Brožek ukázal mj. na revolučním roce 1848, jak se měnilo chování Němců v Čechách. Ti zpočátku společně s Čechy vyvěšovali bíločervené zemské prapory, avšak později dávali přednost velkoněmeckým barvám a přitom kritizovali užívání slovanských praporů. Vedle přednášek opírajících se o výsledky bádání v archivech zazněla i vystoupení o vexilologických poznacích ze zahraničních cest: M. Lupant ukázal vlajky a prapory, které si dovezl z cesty na Cookovy ostrovy, K. Harrington diapozitivy zachycující prapory viděné v Severním Irsku. Pro další rozvoj vexilogie pak měly význam přednášky z vexilologické teorie – M. Schmöger se zabýval sémiotikou a upozornil, že na rozdíl od heraldiky neexistuje žádný společný vexilologický systém (jazyk). Připomněl, že jednotlivé státy pojem národní vlajka chápou odlišně, že Němci mají tři národní vlajky, ale Američané jen jednu. Velké sympatie vzbudilo vystoupení indického vexilologa K. Sandžívy Ráa. Jeho touhou je vybudovat vexilologickou galerii na oslavu P. Venkajje, autora indické vlajky. Podnětem k tomu byla návštěva galerie v Rosariu během posledního vexilologického kongresu. Inspiraci může hledat i ve vexilologických muzeích. Ta v Budapešti a v Rotterdamu představili na berlínském kongresu jejich ředitelé L. Balogh a T. Bokhout. K pestrosti odborného programu přispěly i postery. I u nich měli čeští vexilologové zastoupení, protože A. Brožek v tabulkách a grafech ukázal trendy v publikování vexilologických publikací v posledním čtvrtstoletí. Angličtina je sice dominujícím vexilologickým jazykem, ale čeština se umístila na jedenáctém místě. Mezi státy se Česká republika (včetně české části Československa) vklínila mezi 11. Finsko a 13. Nizozemí a P. Exner počtem vydaných knižních publikací obsadil společně s P. Steelem a A. Znamierowskim dokonce 4. místo!

Banket na zakončení se konal v hale hotelu SAS Radisson v *Dom Aquarée*, kde za přispění již zmíněného orchestru, výborného jídla i pití a zejména všech zúčastněných panovala od začátku do konce velmi přátelská atmosféra a nálada. Součástí večírku byla rovněž tichá vzpomínka na již nežijící vexilology a rozdávání cen uspořadatelů. Za významné zásluhy o rozvoj vexilogie, za významné služby pro FIAV či její členské organizace bylo uděleno čestné označení *příznivce*

FIAV dalším 9 vexilologům, mj. i našim přátelům Kevinovi Harringtonovi, Andreasu Herzfeldovi a Gerdu Vehresovi. *Vexillon* pak Howardu M. Madausovi a Whitney Smithovi za knihu *The American Flag: Two Centuries of Concord and Conflict* (cenu však převzal jen W. Smith, protože její spoluautor 21.7.2007 náhle zemřel). Poprvé byla v Berlíně udělena i cena FIAV „Za nejlepší přednášku“ – za své vystoupení na téma *Vlajky papežské švýcarské gardy od r. 1798* ji obdržel náš zahraniční člen dr. Emil Dreyer ze Švýcarska.

Závěrem lze jen konstatovat, že cíl, který si němečtí organizátoři mimo jiné stanovili, tj. aby 22. mezinárodní vexilologický kongres byl skutečně široce dostupný a stal se jedinečnou příležitostí pro setkání vexilologů z celého světa včetně těch méně movitých, byl beze zbytku splněn. Celkově neměla organizace a průběh kongresu slabé místo a z pohledu české vexilologie lze jen litovat, že této příležitosti nevyužilo více našich členů.

Josef Hubka

Poznámka:

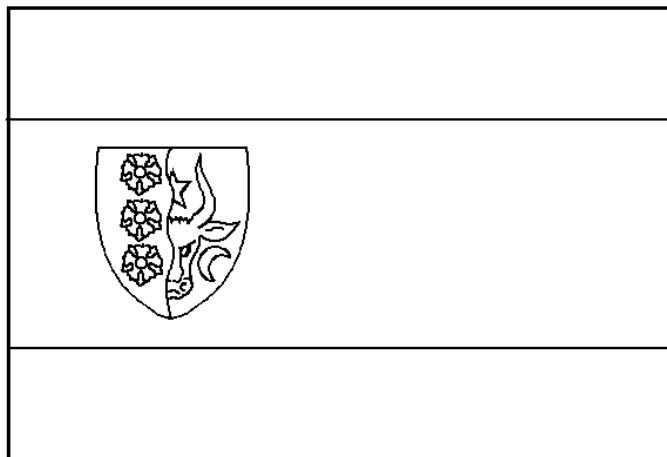
(1) Další člen ČVS z České republiky Roman Klimeš byl přihlášen jako účastník z Německa.

NOVÉ VLAJKY

SOCIETATEA DE GENEALOGIE, HERALDICĂ ȘI ARHIVISTICĂ

Moldavská Genealogická, heraldická a archivnická společnost Paula Gorea (Societatea de Genealogie, Heraldică și Arhivistică „Paul Gore”) vznikla před deseti lety, dne 22. října 1997. Členem FIAV se stala 23. července 2001, avšak svou vlajku získala až 29. února 2004.

Vlajku tvoří tři vodorovné pruhy, červený, bílý a modrý v poměru 1:2:1. V žerďové polovině bílého pruhu je červeno-modře vlnitě polcený gotický štít, v modrém poli tři bílé růže pod sebou a do červeného pole vyniká polovina zubří hlavy a šesticípé hvězdy, obojí žluté, hlava dole provázená bílým půlměsícem cípy k dolnímu cípu listu. Poměr šířky k délce listu je 2:3.

pex

NOVÉ ZNAKY

SAINT MARTIN

Když 24.1.2007 přijalo francouzské Národní shromáždění zákon o reklasifikaci zámořských držav Francie do tří skupiny (zámořských departmentů a oblastí /DOM-ROM/, zámořských územních společenství /COM/ a zámořských zemí /POM/), již tehdy se v něm počítalo s vytvořením dvou nových samostatných společenství – ostrovů sv. Bartoloměje a sv. Martina. O takové budoucnosti totiž rozhodlo obyvatelstvo obou ostrovů už ve všelidovém referendu 7.12.2003; v případě druhého ze jmenovaných většinou 76,1 % hlasujících. Ostrov Saint Martin se stal francouzským zámořským územním společenstvím 22.2.2007. Je jisté jen náhodou, že se tak stalo v roce, kdy se i nizozemská část ostrova sv. Martina (Sint Maarten) měla stát samostatnou državou v rámci Nizozemského království, byť s mnohem větší autonomií, než požívá část francouzská. (1) Krátce po svém objevení Kryštofem Kolumbem 11.11.1493 (na den zasvěcený sv. Martinovi) a rychlém vystřídání španělské (1493-1631), nizozemské (1631-1633) a opět španělské (1633-1647) nadvlády, byl totiž ostrov 23.3.1648 rozdělen na severní francouzskou a jižní nizozemskou část; po opakovaném sjednocování ostrova zásluhou francouzské, nizozemské či britské okupace byl

původní stav obnoven r. 1816. Od r. 1948 se Saint Martin stal opět součástí zámořského departmentu Guadeloupe, a to nejprve jako kanton jeho okresu Basse-Terre, od 1.2.1963 spolu se Saint Barthélemy jako jeden z okresů. Nově vzniklá entita nemá zatím žádnou vlastní vlajku, a tak oficiální charakter tu má pouze francouzská trikolóra. I když maďarský vexilolog László Balogh již v r. 1994 uváděl ve své publikaci (2) vlajku tvořenou modrým listem o poměru stran 2:3 s bílým klínem vycházejícím z horního okraje listu, který přechází v bílý svislý pruh široký asi desetinu délky listu a zakončený na dolním okraji listu, a ve vrcholu bílého klínu nesoucím volný rovnoramenný trojúhelník vrcholem k dolnímu okraji, nad ním se nachází menší žluté volné půlkruhové pole (v níž mnozí viděli narážku na vlajku nizozemského Sint Maartenu, přijatou r. 1985), sám ji v dalším vydání z r. 1997 popřel (stejně jako jiní účastníci internetové konference FOTW) a uváděl světlemodrý list se znakem ostrova. Kdy měla vzniknout tato vlajka, kterou s bílým listem uvádí i Benjamin Cahoon na své webové stránce The World Statesmen (3) jako neoficiální místní vlajku, není známo.

Když jsem v 70. letech minulého století připravoval pro *Vexilologii* článek o tehdy aktuální vlajce Aruby (4), přítel žijící v té době na Arubě mi poslal sérii samolepek se znaky jednotlivých ostrovů Nizozemských Antil. Sint Maarten tehdy neměl vlastní znak a pro doplnění sady proto uváděl černý štít s překříženými vlajkami Francie a Nizozemských Antil a červeným nápisem SINT MAARTEN. (5) Z toho usuzuji, že ani na francouzské straně ostrova tehdy ještě žádný znak

neexistoval. V blíže neurčeném období byl zaveden komunální znak Saint Martinu, který tvoří modrý francouzský štít, jehož světlejší horní část představuje bezoblačné nebe, zatímco tmavší spodní s nepravidelnou zelenou patou symbolizuje moře, po kterém na bílých vlnách pluje černá plachetnice s bílými plachtami obrácená přídíl vlevo. Bílý pelikán vpravo a červený květ ibišku se zlatým pestíkem a jedním světlezeleným listem vlevo na zelené patě štítu připomínají faunu a flóru ostrova. Zlaté slunce vychází zpoza zelených palmových větví v pravém horním rohu štítu a ukazuje na další přednost ostrova – výhodné klimatické podmínky. Zlatý nápis CARAÏBES FRANÇAISES při pravém spodním okraji připomíná příslušnost ostrova do francouzského Karibiku, zatímco zlatý nápis v černé hlavě štítu

VILLE de SAINT MARTIN blíže specifikuje obec, které znak patří. (6) Přitom je zajímavé, že město toho jména na ostrově Saint Martin vůbec neexistuje, sídlem správy ostrova je město Marigot.

V souvislosti s hlasováním o budoucím novém statutu ostrova na konci r. 2003 byl pravděpodobně

následující rok přijat znak nový, který již ve zlatém nápisu na černé hlavě štítu ILE DE St MARTIN reflektuje ústavně-právní změnu ostrova. Záběry z oslav státního svátku 14.7.2005 na ostrově (7) přinášejí barevné vyobrazení nového znaku, který poněkud upravil svou náplň – moderní rekreační plachetnice byla nahrazena tradičním trojstěžníkem, obráceným nyní přídíl k pravému okraji štítu a doplněným francouzskou trikolórou na zádi. Figura pelikána i květ ibišku byly vypuštěny a nahrazeny kaktusem na pravém a dvěma kokosovými palmami na levém břehu zátoky, která nyní hlouběji zasahuje do zelené paty, jež nyní sahá téměř do poloviny výšky štítu tradičního francouzského tvaru. Nyní je sice tento znak zhusta používán úřady municipality na hlavičkovém papíru či na úředních dokumentech, jeho použití na vlajce však další účastník FOTW ještě před rokem popíral. (8)

Jestliže tedy B. Cahoon (3) uvádí, že v r. 2007 byla na ostrově přijata neoficiální místní vlajka – bílý list se znakem ostrova – pak by jím uváděná podoba znaku na netypickém barokním štítu, která nemá sebemenší oporu v původních pramenech z ostrova, nás měla minimálně varovat před nekritickým převzetím této informace. Přestože ji – s odvoláním na Cahoona – uvádějí i webové stránky vexilologie respektované konference FOTW. Zřejmě není bez zajímavosti, že na

fotografiích z dalších oslav státního svátku, které se uskutečnily v roce 2006, se dvakrát objevuje prapor zdejších válečných veteránů, který tvoří francouzská trikolóra (ve čtvercové podobě a se zlatým třepením), uprostřed jejíhož bílého pruhu je umístěn znak ostrova podle novější varianty (!), avšak bez černé hlavy štítu s nápisem. Informace o tom, zda se jedná o historický bojový prapor (což by posouvalo datování ostrovního znaku dál do minulosti), či v moderní době vytvořený symbol legionářů, nejsou bohužel k dispozici. Doplňme ještě, že tento prapor má pod štítem přes všechny tři pruhy do oblouku zlatý text SAINT-MARTIN a nad štítem další text, který na fotografiích není čitelný. (9)

1) Vinou odmítnutí ostrovní rady Curaçaa přijmout nabídnutý „status aparte“ tomuto ostrovu došlo k odložení termínu zániku Nizozemských Antil z 1.7.2007 na 15.12.2008. Sint Maarten tento statut akceptoval, ostrovy Bonaire, Saba a Sint Eustatius se stanou municipalitami Nizozemí.

2) A Világ Nemzetei – Zaszlók, címerek, téképek, adatok, 1994 – dle Christiana Berghänela z 30.8.1998 na FOTW (<http://flagspot.net/flags/gp-sm.html>).

3) http://www.worldstatesmen.org/Saint_Martin.html

4) J. Martykán: Historie vzniku arubské vlajky, *Vexilologie* č. 23, s. 325-332.

5) Viz *Vexilologie* č. 27, s. 435.

6) <http://statut.sxm1.com> – Tuto podobu znaku uvádí na http://en.wikipedia.org/wiki/Image:St_MartinCoat.png i elektronická encyklopedie Wikipedia.

7) <http://statut.sxm1.com>; snímky z oslav státního svátku v roce 2005

8) Jérôme Sterkers z 27.9.2006 na <http://flagspot.net/flags/gp-sm.html>

9) <http://statut.sxm1.com>; snímky z oslav státního svátku v roce 2006.

-jm-, pf

VEXILOGICKÁ LITERATURA

Michel R. Lupant: *Flags in the Cook Islands*. Ottignies, Belgium: Centre Belgo-Européen d'Etudes des Drapeaux, 2007. 20 s., 55 barevných ilustrací a fotografií. ISBN ani cena neuvedeny.

Při návratu z 21. mezinárodního vexilologického kongresu v Buenos Aires v r. 2005 navštívil autor, doprovázen naším zesnulým členem Jiřím Tenorou (1929-2006), řadu zemí v Tichém oceánu, mj. i Cookovy ostrovy. Hlavním účelem jeho zastávky na Rarotonga bylo nalezení a zveřejnění dosud neznámé vlajky, kterou měl r. 1888 věnovat britský důstojník tehdejší královně Rarotongy Makea Takau Ariki. Je proto pochopitelné, že ve své publikaci se věnuje především podobě a osudu tohoto symbolu, jakož i jiným historickým vlajkám nezávislé Rarotongy (1850-1888), britského protektorátu (1888-1893), federace Cookových ostrovů (1891-1901), jakož i novozélandského období v historii ostrovů od r. 1901. Současnými symboly ostrovů se zabývá od r. 1973, kdy byla přijata první vlastní vlajka ostrovů, které se r. 1965 prohlásily za volně přidružené k Novému Zélandu. Vedle všech státních vlajek se autor a prezident FIAV věnuje i hodnostním vlajkám funkcionářů státní správy, služebním vlajkám celníků, symbolům jednotlivých okresů souostroví, jakož i symbolice místních církevních, skautských a společenských organizací, policie a dalších složek. Vše je přehledně dokumentováno barevnými fotografiemi, odkazy na původní prameny a podrobným komentářem. Pro zájemce o vexilologické památky i aktuality v exotických zemích je tato publikace, kterou autor věnoval knihovně naší společnosti, jistě neocenitelným přínosem v jejich bádání.

-jm-

Gastón Soublette: *La Estrella de Chile*. 1. vyd. Valparaíso: Ediciones Universitarias de Valparaíso de la Universidad Católica de Valparaíso, 1984. 124 s., řada fotografií, černobílých i barevných vyobrazení. Počet výtisků 3 000, cena ani ISBN neuvedeny.

Péčí Katolické univerzity ve Valparaíso byla již před 23 lety vydána první systematická práce o vývoji symboliky Chilské republiky, ale do knihovny naší společnosti se dostala až nyní. Připravil

ji profesor této univerzity Gastón Soublette Asmussen. Počínaje emblematickou nejstarších indiánských nálezů z Cultrun Mapuche a jejím významným grafickým prvkem - hvězdou - pojednává autor v šesti kapitolách o symbolech (vlajkách, znacích či pečeti a kokardách) postkoloniálních a nacionalistických režimů, které po r. 1812 vznikly na území dnešního Chile. Ať již jde o symboly tzv. Staré vlasti z prvního protišpanělského povstání vedeného José Miguelem Carrerou (1812-1814), tzv. přechodného období (1817) nebo tzv. vlajku osamocené hvězdy (La bandera de la estrella solitaria) zavedenou 18.10.1817, autor se s velkou poctivostí a pečlivostí věnuje popisu a konstrukci, historii, symbolice i právní kodifikaci těchto symbolů a jednotlivých jejich prvků. Jak sám tvrdí, „bylo napsáno hodně prací o našich státních symbolech, ale dosud se nikdo systematicky nezabýval jejich symbolickým obsahem“, což právě tato práce činí a tím je jedinečná. V dalších kapitolách se věnuje státnímu znaku z r. 1819 i aktuální úpravě státních symbolů podle zákona č. 2597 z 11.1.1912. Bibliografie na konci této přehledné a fundované publikace odkazuje na 23 původních pramenů nebo souhrnných prací, a dává tak zájemcům o tuto problematiku, ovládajícím španělský jazyk, nepřeborné možnosti dalšího vexilologického studia.

-jm-

Jaroslava Hoffmanová – Jana Pražáková: Biografický slovník archivářů českých zemí. Praha: Libri, 2000.

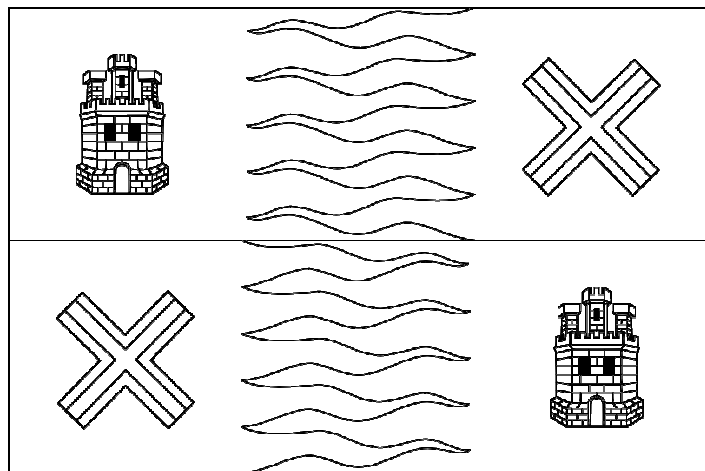
Kniha je zajímavá tím, že je to první česká encyklopedie, v níž je uveden biogram „Jaroslav Kursa“, tedy jméno autora naší státní vlajky. Heslo zpracovala Jana Konvičná na základě studie M. Hlinomaze ve sborníku prací členů SSM při SÚA v Praze (Praha 1985). Kniha kupodivu unikla i našim vexilologickým celebritám, třebaže je známo, že Kursa ke konci svého života pracoval jako archivář.

lm

RŮZNÉ

ČEŠTÍ VEXILOLOGOVÉ ROZVINULI SVŮJ PRAPOR VE ŠPANĚLSKU

Tak jako před dvěma roky Apeninský, stal se letos i Pyrenejský poloostrov svědkem „nástupu“ českých vexilologů na reprezentativních setkáních místních kolegů. Na pozvání předsedy Španělské vexilologické společnosti José Carlose Alegríi, které bylo učiněno na berlínském mezinárodním kongresu, a z pověření výboru ČVS jsem se zúčastnil XXII. národního vexilologického kongresu, který se ve dnech 20.-21.10.2007 konal v hlavním městě oblasti Kastilie-León a bývalém centru celého Španělska, historickém městě Valladolid. Vlajka České vexilologické společnosti se tak poprvé objevila v sousedství kongresové vlajky, jejíž autor José

Manuel Erbez zvítězil v soutěži na symbol XXII. kongresu, jíž se zúčastnilo 18 návrhů. Při svém návrhu se inspiroval červenobíle čtvrcenou vlajkou regionální, jejíž svislé dělení provedl v podobě plamenného řezu odvozeného od štípení městského znaku Valladolidu. V červeném poli ponechal žlutý kastilský hrad odvolávající se na postavení sídla kongresu jako střediska Staré Kastilie, do bílého pole pak vložil červeno-žlutý emblém SEV. Na jednání kongresu, které se

konalo v reprezentativních

místnostech rady provincie Valladolid a kterého se zúčastnilo téměř třicet osob, bylo proneseno 10

přednášek, vesměs se španělskou tematikou. Autoři se v nich zabývali jak historií symbolů španělské heraldiky a vexilologie, tak přehledem používání vlajek v jednotlivých oblastech (např. obecní ve Staré Kastilii) nebo oborech (plukovní prapory vojenských inženýrů, prapory při církevních slavnostech). Z bohaté tematiky přednesené na kongresu mě zaujalo vystoupení místopředsedy SEV a organizátora valladolidského kongresu Jorge Hurtada Maquedy, který nás seznámil s výsledky svého náročného bádání v archívech, soudních spisech a dalších zdrojích o vlajkách španělského dobyvatele Jižní Ameriky Lopeho de Aguirre (+ 1561). Ten se vzbouřil proti králi a vedl rebely, tzv. *marañones*. Mladý vexilolog Antonio Gutiérrez si všiml chyb proti etiketě při vyvěšování vlajek na španělských radnicích (od dvou do šesti exemplářů!), zatímco jeho kolega Javier Campos se zaměřil na roli vlajek a jejich derivátů v médiích s ohledem na politické souvislosti jejich používání. Také návštěva *Musea Oriental* v bývalém benediktinském klášteře (jehož sbírky z Číny, Japonska a Filipín by mimochodem mohlo Valladolidu závidět i naše Národní museum v Praze) se dotkla španělské vexilologické tematiky – ochrany a obnovy praporů vojenských jednotek umístěných na Filipínách. Sympatickou tematickou jednotu přednášek jsem tedy narušil jenom já svým referátem o tom, jak se české kraje vyrovnaly při tvorbě svých vlajek s kritérii parlamentního podvýboru pro heraldiku a vexilologii. S ohledem na to, že mě organizátor příštího XXIII. kongresu, který se uskuteční opět třetí říjnový víkend roku 2008 tentokrát v baskickém Bilbau, požádal o vystoupení k historii a současnosti městských a obecních vlajek v Česku, předpokládám, že ani můj referát nevyzněl do prázdna. A pokud skutečně nakonec napřesrok do Španělska pojedou, věřím, že tentokrát již nebudu jediným zástupcem české vexilologické obce.

J. Martykán

A high quality of lectures presented at the XXII National Congress of Vexillology held in Valladolid on Oct 20-21, 2007 is stressed by the author who visited such a convention of Spanish vexillologists for the first time.

ČESKÁ VLAJKA NA EVERESTU

Po nějaké době se 17. května 2007 opět objevila naše státní vlajka na nejvyšší hoře světa. Zasloužil se o to pražský primátor Pavel Bém, ovšem ani on si nedokázal k tomuto vrcholnému výkonu pořídit správnou státní vlajku, jejíž modrý klín by dosahoval do poloviny délky listu! (Expres, 24.5.2007, s.3.)

Z.S.

„NOVÁ“ ČESKÁ VLAJKA V PÁKISTÁNU

Je to neuvěřitelné, ale zdá se, že pákistánské úřední orgány asi nevlastní nejen příručky s vyobrazením státních vlajek, ale nemají dokonce ani kontakt na naše diplomatické zastoupení ve své zemi. Při květnové návštěvě českého premiéra M. Topolánka v Pákistánu byly totiž na vítacích transparentech jako české vlajky, spolu s vlajkou pákistánskou, vyobrazeny černobíle šachované vlajky, tzv. „check flags“, zřejmě na základě telefonických příkazů namalovat zvukově stejně znějící „Czech flags“. Potěšit nás jen může, že byly umístovány na transparentech na čestnějším místě než vlastní vlajky pákistánské, tedy z hlediska pozorovatele nalevo. Naopak smutné je, že Pákistánci mají ve svém povědomí více zafixován symbol používaný při automobilových závodech než vlajku našeho státu, což nesvědčí o příliš aktivní činnosti našeho zastupitelského úřadu v Pákistánu. (Expres, 21.5.2007, s.6.)

Z.S.

FELIX SEEBAUER 1921-2003

Se zpožděním jsme se dozvěděli o skonu Felixe Seebauera (narodil se 30.7.1921, zemřel po delší vážné nemoci 7.2.2002). Členem Vexilologického klubu byl v letech 1985 až 2001. Poznal jsem ho v sedmdesátých letech minulého století jako člověka všestranných zájmů, který usiloval o zkvalitnění odborných překladů z češtiny do němčiny. Založil proto Klub moderní němčiny a později Intertermin, dvě společnosti, které v té době neměly na různých ustláno, protože udržovaly kontakty nejen s východoněmeckými, ale i západoněmeckými a rakouskými lingvisty. Podařilo se

jim však vydat řadu odborných slovníků, z nichž mnohé byly jeho dílem. Felix Seebauer podpořil rovněž vexilologický slovník J. Česáka a J. Tenory, který sice vyšel v r. 1990 nákladem našeho klubu, ale s finanční pomocí od Interterminu. Vexilologii propagoval F. Seebauer i ve dvou týdenících - pro Neue Prager Presse přeložil v březnu 1985 článek o historii československé vlajky a v Prager Wochenblattu, jehož byl šéfredaktorem, řídil v letech 1991 až 1996 vexilologickou rubriku. V ní vyšly nejen informace o činnosti našeho klubu, ale téměř 150 článků o českých a slovenských městských vlajkách. Podkladem pro tento seriál, jehož délka nemá obdoby v našem žurnalistickém tisku, byly mimo jiné i údaje získané z rozsáhlé dotazníkové akce. Tu zorganizoval Prager Wochenblatt v letech 1992 až 1993, aby zmapoval užívání městských vlajek v Čechách a na Moravě. Po zániku týdeníku publikoval F. Seebauer v r. 2001 v pražském nakladatelství Dauphin dvě útlá beletristická dílka: soubor povídek „Die fröhliche 15, oder, Erinnerungssplitter aus entrückter Zeit“ (Šťastných 15 aneb střepiny vzpomínek ze vzdálené doby) a novelu „Brněnská etuda 1945, aneb, jak si Nathan Blumenbaum a Ferdi Huberů nakonec přeci jen potykali“.

Aleš Brožek

VÝZVA ČLENŮM ČVS

Protože uvažujeme o možnosti uspořádat v Praze v r. 2013 XXV. mezinárodní vexilologický kongres, který by však měl být přednostně určen pro členy ČVS a další české a slovenské zájemce, obracíme se na vás s dotazem, zda počítáte s tím, že byste se v uvedeném roce a za podmínky úhrady základního účastnického poplatku, jehož výše se letos v Berlíně pohybovala od 170-210 EUR, uvedeného kongresu zúčastnili. Pokud si odpovíte kladně, prosíme o potvrzení této skutečnosti na poštovní (J. Martykán, Matúškova 14/796, 149 00 Praha 4 – Háje) nebo elektronickou (vexilologie@centrum.cz) adresu společnosti. Současně vás v tom případě žádáme, abyste nám sdělili a) zda byste na kongresu vystoupili s přednáškou (v češtině, slovenštině či angličtině), prezentací své sbírky apod.; b) zda byste byli ochotni osobně se podílet na technickém zajištění kongresu v jeho organizačním štábu, resp. c) zda by takto mohli působit (např. při přípravě a rozdávání materiálů účastníkům, prezenci účastníků, obsluze techniky, servírování občerstvení, úklidu, výdeji a příjmu tlumočnických aparátů apod.) i vaši rodinní příslušníci. Vaše vyjádření k této výzvě očekáváme **do 29. února 2008**, abychom mohli podniknout další kroky. U těch členů ČVS, kteří se do uvedeného data nevyjádří, budeme mít za to, že s účastí na kongresu v Praze v r. 2013 nepočítají.

Výbor ČVS

Autoři hlavních článků:

Michail Vladimirovič Revnivcev (revnivitsevmv@engels-city.ru), 413111 g. Engels-11, a/ja 20, Saratovskaja oblast', Rusko

Viktor Anatolijevič Lomancov (lomantsov@tdiag.ru), Těřeškovoij 249/1, kv. 40, Orenburg, 460 050 Rusko

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) – the journal of the Czech Vexillological Society (attn J. Martykán), CZ-149 00 Praha 4 - Háje, Matúškova 14/796, The Czech Republic. E-mail address vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Editor-in-chief Aleš Brožek. Editorial Board A. Brožek, P. Exner, P. Fojtík, P. Holas, J. Hubka, J. Martykán, L. Mucha (chairman), Z. Svoboda and M. Týma. Artwork Petr Exner and Pavel Fojtík. English translations Jaroslav Martykán.

December 2007

No. 147

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) - zpravodaj České vexilologické společnosti, o.s. (Ing. J. Martykán), 149 00 Praha 4 - Háje, Matúškova 14/796. Elektronická adresa vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Výkonný redaktor Ing. Aleš Brožek. Toto číslo připravila redakční rada ve složení Ing. A. Brožek, Ing. P. Exner, Mgr. P. Fojtík, P. Holas, J. Hubka, Ing. J. Martykán, doc. RNDr. L. Mucha, CSc., (předseda), PhDr. Z. Svoboda a M. Týma. Výtvarně spolupracoval Ing. Petr Exner a Pavel Fojtík. Anglické překlady Ing. Jaroslav Martykán.

Prosinec 2007

č. 147

OBSAH:

VLAJKY A ZNAKY SIBIŘSKÝCH OBLASTÍ RUSKA	2835
ZPRÁVA Z 22. MEZINÁRODNÍHO VEXILOLOGICKÉHO KONGRESU V BERLÍNĚ	2849
NOVÉ VLAJKY	2853
Societatea de Genealogie, Heraldică și Arhivistică	2853
NOVÉ ZNAKY	2853
Saint Martin	2853
VEXILOLOGICKÁ LITERATURA	2855
RŮZNÉ	2856
Čeští vexilologové rozvinuli svůj prapor ve Španělsku	2856
Česká vlajka na Everestu	2857
„Nová“ česká vlajka v Pákistánu	2857
Felix Seebauer 1921-2003	2857
Výzva členům ČVS	2858

CONTENTS:

FLAGS AND ARMS OF SIBERIAN REGIONS	2835
THE REPORT FROM THE 22nd INTERNATIONAL CONGRESS OF VEXILLOLOGY IN BERLIN	2849
NEW FLAGS	2853
Societatea de Genealogie, Heraldică și Arhivistică	2853
NEW ARMS	2853
Saint Martin	2853
BOOK REVIEWS	2855
VARIA	2856
Czech vexillologists unfurled their flag in Spain	2856
The Czech flag at the top of Mount Everest	2857
A „new“ Czech flag in Pakistan	2857
Felix Seebauer 1921-2003	2857
An appeal to the members of the Czech Vexillological Society	2858